

ELŐFIZETÉS

HELYTREN:
Egy évre ..... 25 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 30 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 60 f.

IRÁDÉKOK:
4-határozott postai sor egyenlő 30 fill.
Minden következőnél 15 fillér.

Nyitólár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 151.

KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Résvé-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, július 11.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérollok: A beteg diktátor.
- Utolsó felvonás.
- Kezdődik az adókvetés.
- A kullaszák mögüll.
- A Népszínház sorsa.
- A Bánhidy-család.
- Wahrmond tanár Innsbruckban.
- Öröm a polgári lakóházban.
- Barabás Béla a vashidakról.
- A Krivány-ügy epilógusa.
- Éjjeli látogatás a városházán.
- Egy véletlen találkozás.
- Gyilkos pénzhamlítottok.
- Az Eulenburg-pőr.
- Somoskeőy fia.
- A horvát bán kudarca.
- Tárcsa: Londoni érdekességek.

A beteg diktátor.

Arad, július 10.

Beteg a titokzatos visegrádi remete, a legendás nagy idők jelenleg legnagyobb élő alakja: *Görgey Arthur*.

Kinos érzés nehezedik a tárgyilagos ember lelkére, mikor egy ilyen stílusú és ilyen szerepű ember neve aktuálisává válik. Magyarországon a politikának ugyszólván egyedüli segédtudománya a történelem, de a történelemből alig idéznek mást, mint az 1848—49-iki tragédiát. Már pedig ennek a korszaknak szereplő egyéniségei még nem juthattak abba az abszolút tiszta világításba, amelyet az igazságos, elfogulatlan és így politikai argumentumképpen is felhasználható történelem követel. Hat évtized választ el mindössze a nagy időktől. Élő tanuk járnak-kelenek köztünk. Él és trónon ül maga az az uralkodó, aki 1848-ban mint 18 éves

császár seregeket küldött hazánk ellen, sőt maga is megjelent táborában. Lehetséges-e, hogy ilyen körülmények között mindent leplezetlenül kimondjanak, leírjanak? Lehetséges-e, mikor még a legfontosabb okiratok a titkos levéltárak fenekén hallgatnak? Lehetséges-e, mikor nálunk még a tudomány sem függetleníti magát sem a kegyesítő hatalomtól, sem a felületes közvélemény lármás terrorizmusától? . . .

Igen, a visegrádi remete, a kilencven éves aggastyán betegsége méltán kelthet kinos érzelmeket. Nagy titkokat zár az ő lényé és deríthet föl a halála.

A nagy időket sok nagy szereplő élte túl. Mindegyiktől megkaptuk már azt az örökséget, amit az utókor tőlük elvárhatott. Valamennyi megírta memoárját, hogy a legendás kor bonyodalmaival megvilágítsa. Az egyetlen, aki hallgatott, aki hat évtizeden át sem dobott semmit a mérlegbe: *Görgey Arthur*. Ez a tüneményes alak, akit *Kossuth Lajos* fedezett föl és szeretett meg, akit harmincéves ifju kora dacára is hamarosan az összes harcoló magyar hadsereg fővezérévé tett, s akivel a sors, az ádáz körülmények később mégis szembeállították!

Ki tudná elemezni, megmagyarázni azt a csodás ellenszenvet, ami ennek a zseniális, de makacs és igazságtalanságokra hajlandó katonának a lelkében éppen *Kossuth Lajos*, az ő hatalmas pártfogója ellen támadt? És ki érti meg az időknek azt a bámulatos szeszélyét, hogy az olyan sokfelől gyűlölt katona le szereli a mindenfelől bálványozott kormányzót; s mikor az négylovas kocsiba száll az aradi várban, hogy Orsova felé

meneküljön, ez ugyanakkor diktátorává lesz egész Magyarországnak; ura polgárnak és katonának, élnek és haltnak egyaránt? . . .

Ez a szédítő hatalom azonban nem emeli *Görgey* karrierjének fényét. Hisz a diktátornak már semmi dolga nem volt, csak az oroszok lábai elé rakatni a fegyvert és — távolból hallgatni a feléje zúduló átkokat.

Nem *Kossuth Lajos*, önmagát bukatta meg. A vérbefojtott közvélemény, ha még oly némán is, de erélyesen és szinte egybevágóan sújtotta őt szörnyű ítéletével: árulónak kiáltván ki a hős hadvezért. A bukás keserű órájában a nemzeti hiúság bünbakot keresett — és *Görgeyben* találta meg azt.

Hogy a história nem fogja ezt a védtörvényt izü ítéletet szentesíteni, az bizonyos ugyan, de *Görgey* mégis a fején viselte az átkot s remetévé kellett lennie, hogy hátralevő napjait csöndben, nyugalomban tölthesse el. *Visegrádi* magányában nem üldözték őt a rettenetes vádak; ott csak a saját lelkiismeretével kellett számolnia. Árulónak nem érezhette magát, de hibáit bizonyosan belátta, megbánta.

Kilencven év mégis csak magas kor, ilyen ember betegsége már a véget szokta sejtetni. Mi lesz, ha ez az aggastyán lehunyja szeméit s ha majd napvilágot látnak a keze írásai? Nagy bonyodalmaikat idézhetnek elő abban az eddig is zavaros és homályos halmazban, amely ezidő szerint a szabadságharc történetének anyagát képviseli s amelynek leszűrése egy jobb és szerencsésebb idő

Londoni érdekességek.

I. Conan Doyle.

A „*Bookman*” című angol újság legutóbbi bőséges közleményét szentelt *Conan Doyle* Arthur, a detektív-regényeiről világszerte ismeretes író személyének, akit most a török szultán rendjellel tisztelt meg.

Mikor *Scherlok Holmes* alakja nevéssé vált, az olvasó közönség azon vitázott, hogy a szerző is megtud-e cselekedni olyan bámulatos tetteket, amiket a hőseivel végeztet. Így történt aztán, hogy *Conan Doyle* nagymennyiségű irkafirkát, almahéjat, ócska kalapot meg egyebet kapott és a mellékelt levél arra kérte őt, hogy vizsgálja meg a küldött tárgyat és következtessen belőle valamire. De *Holmes-Doyle* nem volt kapható a kívánságok teljesítésére és az összes csomagokat visszaszármaztatta a feladási helyre. És a közvélemény ellene fordult. Hogy is na! Bányügyi meséket kitalálni az nem művészet. Az ember először megcsinálja a végét, majd visszafelé haladva fokozatosan eljut az elejére és készen van az egész. Olvasni ilyenek — mi tagadás benne — igaz gyönyörűség, de *sir Doyle* még sem tud annyit, mint amilyen a híre. Akkoriban eféleket beszéltek róla.

Azonban jött az *Edalji-ügy*, amelyet ő nyomon követte ki. Bebizonyította, hogy a vizsgálat

minden mozzanata téves volt. Az ő utmutatásainak eredménye alapján sürgette és el is érte a pőr újabb tárgyalását, amelynek az lett a vége, hogy a vádlottat felmentették. A siker folytán a pártjára szegődtek a leggyűlölködőbb ellenesek is. Azóta senki sem kételkedik a tehetségében.

Se szeri, se száma a *Conan Doyle*-adomáknak. Hadd mondjuk el a legkedvesebbet: Két évvel ezelőtt Amerikában járt, ahol kitüntetéssel ünnepelték mindenfelé. Mikor Chicagóból jövet Bosztonba utazott és ott megérkezve a szállodába hajtatott, csodálattal tapasztalta, hogy a kocsis nem akar tőle pénzt elfo-
adni, hanem a viteldij helyett szabadjegyre vállalkozott, mert el szeretne menni az este rendezendő felolvasásra. *Conan Doyle* meglepődve nézett rá és megkérdezte tőle:

— Ejjnye, hát honnét ismer-kegyed engem?
Mire a kocsisnak felelőre: a szemé és úgy felelt, mintha csak könyvből olvasta volna:
— Hiszen ez igen egyszerű. Csak józan látás, tiszta megfigyelés kell hozzá és semmi más. Mikor ön a pénztárcájáért a nadrágjának bal zsebébe nyúlt, szétnyílódozott a kabátja és én megállapíthattam, hogy hiányzik a mellény. Felöltőjének a szélé össze-vissza van gyűrve, ami arra vall, hogy nyilatkozatokért zaklatták az újságírók. A haját gondosan szokta elválasztani, de ez egyszer szétkussálódott a fűr-

tők, meg a kalap karimája is gyűrődött, ami világosan igazolja, hogy nem győzte megköszöngetni a temérdek üdvözlést. A jobb cipőjének a sarkához rakódott piszokból gyanítom, hogy ma délelőtt még Chicago utcáit taposta. A fogatban levő hamutartó maradványait azt mutatják, hogy Utica-szirtart szitt az ímént. No meg az utításkáján öreg betűkkel ékeskedik ez a név: „*Conan Doyle*.”

II. Az orvosfaló.

Az orvosfaló speciális angol jelenség és ez idő szerint *Battersea*, London egyik városnegyedének „*coroner*”-je viseli ezt a jelzőt. A „*coroner*”, magyarul „*koronabíró*”-nak lehetne fordítani, ez idő szerint ebben a városnegyedben *Troutbeck John*. A hivatása az, hogy hirtelen vagy véletlen haláleseteknél kikutassa a halál okát és hogy annak esetleges előidézőjét a bíróság elé állítsa. Mellette tízenkét esküdő működik, akik esetenként bírálják, hogy a *coroner* által eléjük állított egyén csakugyan bűnös-e valakinek gondatlanság vagy véletlenség által előidézett halálában. A *coroner* ebből a szempontból ellenőrzi az orvosokat is és minden esetben, amikor valamely műtét után áll be a halál, vizsgálatot indít az eljáró műtőorvos ellen. Sőt még az öngyilkos ellen is eljár a *coroner*, mert az angol törvény abból a feltevésekből indul ki, hogy még az öngyilkosság is tulajdonképpen gyilkosság. Így tör-

historikusának tisztultabb látására és fölfogására vár.

Ma még titok, mélységes titok mindaz, ami Görgey alakjához, szerepléséhez tartozik. S hogy e titok megfejtésére még az idő sem alkalmas, mutatja Gyulay Pál tehetetlensége, aki máig sem volt képes Romhányi-ját, Görgeyvel foglalkozó, sok szenzációt sejtető művét befejezni. De meghoz az idő mindent. Elérkezik még az az óra is, amikor Görgey Arthur a történelem ítélőszéke elé kerül és lehull a lepel a nagy idők legnagyobb titkairól.

Az idő azonban már eddig is sokat engesztelt azon a hirtelen haragon, amely Görgey fejére oly hamar rádiktálta a vértéletet. A visegrádi remete ágya felé nem megvetéssel, gyűlölettel, hanem inkább részvétellel, kegyelettel és talán egy kis — durva kíváncsisággal néz az ország szeme.

Utolsó felvonás.

A főrendiház és képviselőház ülései.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, július 10.

Ma volt az országgyűlés két házának utolsó ülése. Már régebben megtartották volna, ha a végrehajtási novellával nem esik meg az ismert ma ör, hogy Nagy György indítványát az összes államtisztviselők nyugdíjáról elfogadták. Ezt kellett megreparálni.

A főrendiház vita nélkül elfogadta a közjogi bizottság módosító indítványait, melylyel az államtisztviselők nyugdíjait kiszolgáltatták a végrehajtóknak. Ezután felfüggesztette az ülést, hogy megvárja a képviselőház választát.

A főrendiház ülésén

Dessewffy Aurél gróf elnököl.

A megnyitás után változatlanul elfogadták a kuriai bíráskodásról és a birtokrendezésről szóló javaslatokat.

Következik a végrehajtási eljárás módosításáról szóló törvényjavaslat.

A javaslatot általánosságban, felszólalás nélkül elfogadják.

A hetedik szakasznál

Degenfeld Pál gróf jegyző felolvassa a bi-

zottság által elfogadott módosítást a 7. §-ra vonatkozólag.

A főrendiház a módosításhoz hozzájárul, majd rátérnek a 9., 18., 15. §-ra. A főrendiház bizottsága ezeken a paragrafusokon lényegtelen, stílusos módosítást tett, a melyhez a főrendiház vita nélkül járult hozzá. A 27. és 30. §-ra nézve is a bizottság módosítását fogadták el, a képviselőházban elfogadott szöveg helyett.

A javaslatot ezzel részleteiben is elfogadják.

Günther Antal igazságügyminiszter: Azok az érdekek, a melyeknek a megvédésére ez a javaslat készült, nagy szociálpolitikai jelentőséggel bírnak. Azon kis existenciák nevében, a kiknek érdekeit megvédi a javaslat, valamint a kormány nevében köszönetét fejezi ki a főrendeknek, hogy az ügyet ilyen jóakarral tárgyalták le.

Dessewffy Aurél gróf elnök ezután jelenti, hogy a napirendet letárgyalták. Javasolja, hogy a főrendiház a képviselőház üzenetének átvétele céljából egy óra mulva újból tarison ülést.

A főrendiház hozzájárul az elnök javaslatához.

Degenfeld Pál gróf jegyző felolvasta a jegyzőkönyvet, a melyet hozzászólás nélkül hitelesítenek.

Elnök: Az ülést tizenegy órakor felfüggeszti.

A képviselőházban.

Az ülés fél egykor kezdődött. Nagy Lajos elnököl és bejelentette, hogy Mezőfi Vilmos a Kovaldgyár égése dolgában sürgős interpellációt fog mondani.

A zsúfolt Ház nagy érdeklődéssel hallgatta meg a végrehajtási novelláról a főrendiház üzenetét, amelyhez Günther Antal szólt föl.

— A főrendiház hozzájárult a képviselőháznak az özvegyeket és árvákat mentesítő határozatához, de nem járult hozzá a tisztviselők nyugdíjának lefoglalhatatlanságához. A javaslat ellen megindult agitációra való tekintettel kérem, tüssük ki az üzenetet azonnal tárgyalásra, hogy az nyomban szentesítés alá kerülhessen. (Helyeslés.)

Az üzenethez Nagy György szólt először. Nagy szajjal fogadták.

Nagy György: Cáfolja azt az érvet, mintha nagy terhét jelentene az államra nézve a tisztviselői nyugdíjak lefoglalhatatlansága. Ami a reformot illeti, Franciaország már a múlt század ötvenes éveiben mentesítette az állam alkalmazottainak nyugdíját a foglalás alól. Indít-

műtét volt az egyetlen módja annak, amelylyel a beteg szemévilága és élete megmenthető lett volna. A vizsgálat kiderítette, hogy a páciens mindenre elkészülve járult hozzá a műtét végrehajtásához; az elhunytak rokonai pedig teljesen meg voltak elégedve Horsley kezeléssel. Sőt maga Troutbeck sem merne kétségbe vonni Horsleynek különböző kiválóságát és ügyességét. Az esküdtek előtt Troutbeck az egész sebészi kart könnyelműséggel vádolta, akik kényszerítő szükség nélkül végzik a leg súlyosabb s a legveszélyesebb operációkat. Horsley ezzel szemben a legerélyesebben védte a sebészet tudományának hatalmas fejlődését. Az esküdtek Horsleyt felementették.

Az orvosok most újból érkezettnek látták az időt arra, hogy Troutbeck ellen mozgalmat indítsanak. A British Medical Association, amelynek huszannyezer orvostagja van, állt a mozgalom élére és a kormánytól az „orvosfaló” fejét követelték. A hatalmas Times is nekirentott hasábjain Troutbecknek. De ez továbbra is nyugodtan tűrte a támadásokat és azt állította, hogy ő a közösség érdekében cselekszik, amikor nem tűri el, hogy az orvosok visszaéljenek műtőkésleikkel s hogy mindaddig, míg a lordkancellár el nem bocsátja, továbbra is az esküdtek elé állítja a gondatlan sebészeket. Nagyon kérdéses, hogy vajjon ezáltal sikerül-e fog-e az orvosok mozgalmának az „orvosfaló” pozícióját megingatni.

ványozza, hogy a főrendek inhumánus határozatával szemben maradjon meg a Ház eredeti álláspontja mellett.

Günther Antal igazságügyminiszter Nagy György argumentumait tarthatatlannak mondja. Micsoda emberséges és szociális elv volna az, hogy a háromszáz-tízszáz koronás tisztviselő fizetése lefoglalható, azonban egy tízszáz koronás nyugdíj nem foglalható le. Kéri, hogy a Ház fogadja el a főrendek módosítását.

Pilissy István balpárti közvetítő indítványt tesz, nevesetesen, hogy a nyugdíjak csak kétszáz koronán felül legyenek lefoglalhatók.

Bakonyi Samu előadó ellenzi Pilissy módosítását.

A Ház a javaslatot a főrendiház módosításával fogadja el. Hasonlóképp elfogadják a főrendeknek a javaslaton tett lényegtelenebb stílusos módosításait is.

Elnök ezután felhatalmazást kér arra, hogy a nyári szünet alatt esetleg szükséges választásokról intézkedhessék. Javasolja, hogy a legközelebbi ülés szeptember huszonkettedikén legyen.

A Ház az elnök javaslatát elfogadja.

Ezután Mezőfi Vilmos terjesztte elő sürgős interpellációját a Kovaldgyárban történt szerencsétlenségről. A gyárban, ugymond, nem voltak megtéve a szükséges preventív intézkedések, azért volt olyan rettenetes a katasztrófa. Kéri, ki engedte meg a gyárnak, hogy öven liternél több benzint tarthasson az épületben és hogy lehetett kétszáz munkás után az ajtót bezárni? Az iparfelügyelőket nem vádolja, mert mindössze heten vannak az egész főváros területén. A sztrájk törvény guzsa fogja kötni a munkásokat; ha már ezt megcselekszik, gondoskodni kell legalább a munkások testi épségének védelméről. Gyáripárt nem lehet úgy fejleszteni, hogy a munkások életét dobjuk oda martaléknak. Kéri a belügyminisztert és a kereskedelemügyi minisztert, van-e tudomásuk a gyárban az elővigyázati intézkedések elmulasztása miatt történt szerencsétlenségről, hajlandók-e az iparfelügyelők újján kényszeríteni a gyárosokat, hogy a szükséges óvóeszközöket és mentőkészülékeket, bármennyibe kerüljenek is, beszeressék.

Az interpellációt kladják a kormánynak.

Elnök ezután köszönetet mond a Háznak a tárgyalás alatt az elnökség iránt tanúsított jóakarataért. Kellemes nyaralást kíván a Ház tagjainak és az ülést bezárja.

A képviselőház ülése után pár perces ülést tartott a főrendiház, a melyben tudomásul vették a képviselőház által a végrehajtási novellán elfogadott módosításokat és az elnök bejelentette, hogy ezzel a végrehajtási novella szentesítés céljából a király elé fog terjesztetni.

TANÜGY.

(—) Iskolaszéki ülés. A város községi iskolaszéke július hó 13 án, azaz hétfőn délután 4 órakor a városháza emeleti kistermében rendezte havi ülését tartja. A tanácskozás tárgyai:

Bodea Gabor iskolaszéki tag lemondása az iskolaszéki tagságról. Az aradi m. kir. állami felsőbb leányiskola igazgatóságának kérelme, a Hasszinger utcai elemi leányiskolánál két tanterem átengedése iránt. A város törvényhatósági bizottságának határozata, az Aradi Kereskedők Köre által szervezett női kereskedelmi tanfolyam részére ingyen helyiség, fűtés és világítás biztosítása iránt. Seilárdné Velsz Lujza községi óvónő kérelme, két havi szabadság-időnek engedélyezése iránt. Az ujtalepi elemi fiúiskola tantestületének előterjesztése, ott a napközbeni gyermek otthon felállítására s annak fenntartására szükséges költségek megszavazása iránt. Aradmegyei kir. tanfelügyelőségének átirata, Körmives Józsefné községi tanítónő nyugdíjazása tárgyában. Weber Agoston községi tanító kérelme, első ötödéves korpótlémaszava visszamenőleg való utasványozása iránt. Jelentés az 1907—1908 ik iskolai évben a kisegítő tanítónők által teljesített helyettesítésekről és ezekért

tént, hogy a nemrégiben öngyilkossá lett Wahrmann Richárdot a coroner felgyógyulása után meg akarta büntetni s csak azért bocsátotta szabadon, mert a családja részéről kezeséget vállaltak, hogy nem fog többé öngyilkosságot elkövetni.

Troutbeck, Battersea coronerje különösen arról híres, hogy ellensége a sebészeknek. Az a meggyőződése, hogy a legtöbb operáció megöli a betegeket a műtörvos hibájából. És valószínűleg egy beteg az operáció után meghal, Troutbeck kiméletlen harcot indít az orvosok ellen. Felétlenül az esküdtek elé állítja, még abban az esetben is, ha az illető orvos Anglia legnevesebb sebésze. A legtöbb esetben felmentik ugyan az orvosokat, de Troutbecket egész Angliában „az orvosfaló” néven ismerik.

Az orvosok már 1903-ban mozgalmat indítottak Troutbeck ellen, de eredménytelenül, mert a coroner közvetlenül a lordkancellárnak van alárendelve és csak megbotránkoztató és kötelességellenes viselkedés miatt mondható el a hivatalától. Troutbeck így megmaradt hivatalában folytatta és a hadjáratát az orvosok ellen. Egész sereg sebész került így az esküdtek elé s ha fel is mentették őket, hírnevükön mégis csorba esett.

Troutbeck legutolsó áldozata sir Horsley Viktor volt, az angol sebészet kiválósága. Egy hölgyön koponyaműtétet hajtott végre és a páciens a műtét után meghalt. A büszke Troutbeck természetesen nyomban megindította a vizsgálatot. Horsley azal védkezett, hogy a

a megállapított napidíjak kiutalványozása tárgyában. Jelentés az 1907—908 ik iskolai évre előírt és bevezetett tandíjösszegekről és a fennmaradt hátralékokról. Jelentés a tanterv részére rendezett rajztanfolyam befejezéséről és evvel kapcsolatosan teendő intézkedésekről. *Tabakovits* Mária igazgató, özv. *Gross* Károlyné és *Urszics* Darinka közéleti tanítónők kérelme, áthelyezése, illetve utóbbi kettőnek igazgató tanítónővé való előterjesztése iránt. Jelentés a *sárvízszegélyen* tapasztalt tanítási eredményről. Jelentés az összes közéleti iskolák tantestületeinek, az 1907—908 ik iskolai év tanügyi állapotáról, a kapott adományokról és a kért szükségletekről.

Kezdődik az adókiivetés.

A polgárok meleg napja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 10.

Kedden veszi kezdetét a nagy küzdelem. A III ad osztályú kereseti adókat első fokozat megállapító bizottság a *Weitzer János* utcai iskolában *Szalay* Károly elnöklésével összeül s maga elé veszi a jövedelmi adónak (lucus a non lucendo) nevezett hadisarc lajstromot, megkezd egy kisse jóakarataknak nevezett szociális olajcseppekkel az adóprés csavarait és vallatja a szegény delikvenst, akit a sorsa arra kárhoztatott, hogy az adófizető polgár címét se díj, se illetékmentesen viselhesse. *Pásztor Mihály* könyvet írt az eladósodott Budapestről, amely elején, közepén és végén arra a következtetésre jut, hogy az emberek a fővárosban nem annyira a jövedelmekből, mint inkább az adósságokból élnek. Tehát a jövedelem után kivett adót minden túlzás nélkül nevezhetjük *hadisarcnak*. Már csak azért is, mert kincstár és adózó valóságos harcot viselnek egymással, míg a békét megkötik és mindögyik örül, hogy három esztendőig nem kerülnek egymás elé.

Kedden délelőtt kilenc órakor megindul a terhős munka, mely körülbelül két hónapig tart. Az első napon százhatvannyolc félének adóját állapítják meg. Kétszázötz foglalkozási csoportba van beosztva az adózók egész tömege s a pénzügyigazgatóság értesítése szerint kedden a következő foglalkozási ágak kerülnek sorra:

Ablaktisztító.
Alkusz.
Aranyműves (aranyozó).
Asztalos (butorraktáros).
Ács.
Ásványvízkereskedő.
Banküzlet (pénzváltó).
Baromfi kereskedő.
Bacstús (törvényszéki).
Bodegás.
Bognár.
Borbély.

Az előadó *Bánhegyesi Lajos* pénzügyi titkár, a bizottság tagjai: *Éles Ármán*, *Domonkos Lajos* és *Blaskovits Antal*.

Ujból figyelmeztetjük az adófizetőket, hogy a tárgyalásokra vigyenek magukkal minden adatot, melylyel a maguk igazát bizonyítani akarják és tudják.

A tárgyalás szóbeli és az előadó javaslatával szemben mindenki megteheti a maga észrevételeit. Az adóalap és adóösszeg nagysága fölött a bizottság dönt s ennek döntése ellen a fél a felszólalással bizottsághoz felebbezéssel élhet. Ha az adózó jelen van a tárgyaláson, akkor felebbezését nyolc, ha nincs jelen, akkor tízennégy nap alatt adhatja be.

Hangulyonva ismételtük, hogy a pénz-

igazgatóság adójavaslatát a legtöbb adózóra nézve körülbelül tíz százalékos emeléssel járhat és a pénzügyigazgató nyilatkozata szerint az előadó és a bizottság is számba veszik a polgárság gazdasági helyzetének gyöngeségeit. Azért önmaga iránt követ el mulasztást, aki a kiváló bizottság előtt nem jelenik meg érdekelte védelmében.

Szerdán a következő csoportok adóját vetik ki: Csemegé és zöldség kereskedők, borkereskedők (saját termésű), bizományi üzlet, bádógosok, bányavégők, bétlészitők, bősze, limonádé és cukorka készítő, borkereskedők, burtorkereskedők és buorgyárosok.

A legutóbbi közgyűlésen felszólalt *Adler* Andor városi képviselő és azt kérte, hogy minden egyes adózót pontos idő megjelölésével melletti hívjanak meg írásbelileg is a tárgyalásra, nehogy hiába való időfecséreléssel is megnehezítsék a polgároknak ezt a kellemetlen aktust.

Mint a két napra összeállított csoport beosztásból látjuk, erre nem voltak tekintettel, mert az valószínű, hogy a második nap lehetetlen lesz mindazoknak adóját leírni, akik meglesznek hívva. Célszerű lenne kevesebb feladatot meghívni s a tárgyalások idejét meghosszabbítani.

A Népszínház sorsa.

Bűnvádi feljelentés az igazgatók ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, július 10.

A Népszínház átvételének ügye még felelő bizonytalan stádiumban van. A népszínházi bizottság tudvalóval megállapította azokat a feltételeket, a melyek mellett hajlandó beleegyezni, hogy a Népszínház-Vigopera bérlése a kultuszminiszternek engedessék át. A feltételek között van, hogy az állam évi 60 000 korona bért, 10 000 korona diszkrétumot és 30 000 korona nyugdíjajutalmat tartozik fizetni.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter so kalja ezt a bért és azt mondja, nem igazságos, hogy akkor, amikor *Máder* Rásó 30 000 korona bért fizetett az első esztendőben, tőle 60 000 koronát követeljenek. A népszínházi bizottság azonban kifejtette, hogy a főváros csak anyai bért követel a Nemzeti Színházról, amennyit *Vidor Pál* fizetett.

Mikor a Nemzeti Színház átköltözködik a Népszínházba, bizonyos, hogy jelentékeny bevétel-többletet fog ez a helyiségváltás előldézni, mert a Népszínházban 1200 férőhely van, míg a Nemzeti Színházban 800 férőhely volt, tehát a Népszínházban körülbelül négyszáz nézővel több ember fér el, mint amennyit a Nemzeti Színház befogadott. Múltányos és igazságos dolog tehát, hogy a főváros részesedjék ebből a bevétel-többletből, amelyet az átköltözködés idéz elő.

A kultuszminiszter megbízottjával és a főváros megbízottjával a feltételek dolgában tovább fognak tárgyalni és valószínű, hogy a tárgyalásokat néhány napon belül közzéteszik be is fejezik. A főváros részéről a tárgyalásokon *Bárczy* István polgármester, *Haltai* Ferenc dr. és *Márkus* Miksa vesznek részt.

A Népszínház igazgatósága ellen két kellemes nevében *Nagy* György dr. országgyűlési képviselő bűnvádi feljelentést tett az igazgatók ellen, mert állítólag láttatlanba iratták alá a két alkalmazottal a megegyezést, amely kitöltetlen volt és csak azután írták bele azok tudtán és akaratán kívül a végkielégítési összeget. *Nagy* György egyidejűleg polgári pert indított *Máder* és *Bálint* ellen a két kellemes járandósága miatt.

A kulisszák mögöl.

Az utolsó ülés izgalmai.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, július 10.

A kormány a mai napra biztosan számított arra, hogy a főrendiház és a képviselőház mai ülésén feltétlenül elintézik a hátralévő javaslatokat. A balpárt azonban erősen készült a mai napra. *Nagy* Györgynek és társainak az volt a célja, hogy a kormány szándékát meg-hiusítsák.

Eleinte arról volt szó, hogy a végrehajtási novella módosítása során a képviselőház határozatának megváltoztatását megakadályozzák azzal, hogy a főrendiház módosítását hosszadalmasan tárgyalják. Később valóságos obstrukciós terveket emlegettek és azt remélték, hogy a határozatképesség kérdésének felvetésével nagy zavarokat idézhetnek elő. A balpártiak azonban alaposan csalódtak, mert a képviselők arányilag nagy számban jelen tek meg, aminek egyebek között az volt a főoka, hogy gázsfizetés napja volt.

Nagy Györgyék így a határozatképességgel nem operálhattak, mert még az ülés előtt több, mint száz képviselő volt együtt. Ekkor a balpártiak azzal fenyegettek, hogy valamennyien fel fognak szólalni minden egyes módosításnál. Ezzel nagy zavart okozhattak volna, mert a végrehajtási novellának mintegy nyolc paragrafusa nyert stiláris módosítást. A balpárt e szándékát hírül vitték a kormány tagjainak, mire nyomban békekonferenciák kezdődtek.

Wekerle, *Apponyi* és *Náday* elnök tanácskozást folytattak előbb *Nagy* Györgygyel, majd a balpárt többi tagjával, akiknek megmagyarázták, hogy a javaslat készletetése a kis existenciákra veszedelmet hozna s ha a mai ülésen nem intéznék el, akkor bizonyosan az öszre maradna, mert a főrendiházat lehetetlenség még egy ülésre összehívni. *Nagy* György a maga részéről kijelentette, hogy nem áll szándékában a javaslat törvényerőre emelkedését megakadályozni, de legalább azt szeretné, ha *Pilissy* István azon módosítása, amely a tisztviselői nyugdíjakat kétezer koronán alul mentesíteni kívánja a lefoglalás alól, elfogadhatnák.

A kormány tagjai kijelentették, hogy a javaslaton most már semmiféle módosítást nem lehet tenni. Végre is *Nagy* György megígérte, hogy fel fog ugyan szólalni a balpárt álláspontjának védelmére, de további akadályokat nem gördít a javaslat elfogadása elé. E miatt a balpártban egy kis belső háborúság keletkezett, mert rossz néven vették *Nagy* György meghátrálását. Különösen *Farkasházy* Zsigmond és *Bozóky* Árpád méltatlankodtak, azt mondván, hogy ők épen a mai napot tartották alkalmasnak egy politikai akció megindítására s ki akarták használni a kormány kényes helyzetét.

A kapacitálásokra azonban kijelentették, hogy nincs szándékukban *Nagy* Györgyöt dezavualni s ezért visszavonulnak. Így azután sikerült a javaslatot a módosításokkal együtt simán keresztülvinni.

A Bánhidycsalád.

A nemesség és báróság megszerzése. — Aradmegyei szolgálatában. — Egy szerelmi regény. — Az „Alföld” szerkesztője. — A népszerű szolgabíró. — A nemesi családja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 10.

A nemes Bánhidycsalád utolsó férfi-sarja szállott sírba *Bánhidyc* József báró elhunytával. Megfordítják azt a nemesi címet, a mely ötven esztendő óta birodalmi bárósággal, harminchárom év óta pedig magyar bárósággal együtt hirdette a Bánhidycsalád főúri voltát. Ennek a családnak történetében kegyeltteljes szeretettel kutatott az elhunyt fiatal báró és szorgosan gyűjtötte az adatokat a nemesi családja összeállításához.

E családja gyökere *Zsigmond király* idejére nyúlik vissza. Az első nyomok Nyírármegyébe vezetnek. A nyitrai káplántól nyerte a család egyik őse a jobbágyi terhek alól való felmentést. Bánhidyc György és testvére nagy szerepet játszottak a Rákóczi-felkelésben és III. Károlytól hűséges ragaszkodásukért *nemesi rangot* kaptak. Nyitraiból Hontmegyébe, onnan 1740-ben *Aradmegyébe* kerültek és házasság után csakhamar rokonságba jutottak az *Edelspacher* és a *Vásárhelyi* családdal. A család bárói rangját *Antal* nyerte meg, aki 1828-ban Csermőt kapta adományul és mint főszolgabíró, majd másod- és első alispán szolgált. Ő kapta 1859-ben, halála évében, a birodalmi bárói címet.

Ez a Bánhidyc Antal Aradmegyének egyik legagilisabb, legnépszerűbb és legtiszteltebb „főbírája” volt. Sűrű összeköttetésben és levelezésben állott a vármegye akkori író emberével, akiket anyagilag is támogatta. Kölcséri Madas Ferenc és Peracsényi Nagy László — ez utóbbi az akkori idők tollforgatóinak neves alakja volt — számtalan köszöntő verset írt a népszerű főbíróhoz, kinek nevenapja vagy születésnapja alkalmából mindig vig társaság töltötte meg a simándi kastélyt. E versek közül több *Kara Győző* aradi főgimnáziumi tanár birtokában van. Nála van *Antal* bárónak egy érdekes kézirata is, mely 1858-ból kelt és *Róza Sándornak* körözetési idejéből kiadott személyleírását tartalmazza.

Antal báró két fia közül *Albert* kiváló politikai szerepet játszott. Főszolgabírója, majd alispánja volt Csanádmegyének, mint követ részt vett a pozsonyi és a pesti országgyűléseken, majd csanádi főispán lett, 1875-ben pedig megszerezte a magyar báróságot. Méltó követője volt ennek fia, *Béla*, aki mint főhadnagy küzdött az 1859-es olasz hadjáratban. A kiegyezés után Kisjenő képviselője volt és mivel Bosznia megszállását nem helyeselte, kilépett a szabadelvű pártból és később a jobboldali ellenzéknek volt vezére. Jelentékeny munkásságot fejtett ki mint publicista is. Egy ideig az *Alföld* szerkesztője volt és cikkeket jelentek meg a Pestli Naplóban is.

*Albert*nek volt testvére *Sándor* báró, császári és királyi kamarás. Mint vértess őrnagy a szabadságharc alatt a császáriak szolgálatában harcolt, 49 után pedig egy osztrák várban és katonai börtönökön volt parancsnoka. E vár börtönében szütylődött *Vay Miklós* báró, a volt koronaőr, kinek látogatására többször ment oda felesége és Klára nevű leánya. A szép baroness beleszeretett a dallás *Sándor* báróba és a császári őrnagy ott hagyván szolgálatát, visszajött hazájába és feleségül vette *Vay Klárát*. Ez a házasság regényesen indult és folytatása sem

volt mindennapi. *Vay Klárának* nem született gyermeke és ezért *Bánhidyc Sándor* báró *adoptálta egy törvénytelen gyermekét*. *Sándor* báró egyébként is külön életet élt. Idősebb korában nem érintkezett az emberekkel. Egész idejét francia regények olvasásával töltötte. Végrendeletében nagylelkűen gondoskodott törvénytelen gyermekeiről. (Fia, *Sándoron* kívül két leány gyermeke volt.) *Simándi* birtokát egészében *Sándorra* hagyta, a ki tőle a *Bánhidyc* nevet örökölte a *báróság nélkül*. Másik két gyermeke: báró *Wazmer Antalné* és annak huga, *Fodor Lili*.

Bánhidyc Albert öccse *Bánhidyc Antal* báró, a lökösházai és tiszauki birtokok mostani ura. *Antal* báró szintén tevékeny munkása a közéletnek. Aradmegye főjegyzője, több cikluson keresztül Kisjenőnek országgyűlési képviselője volt. Az Aradi Első Takarékpénztár 1840-ben nagyrészt az ő lelkes akciójára jött létre és ennek a takarékpénztárnak első elnöke ő volt.

A lökösházai tragédia a lehető legszomorubb csapás az sgg báróra nézve. Három gyermekét kiskorukban veszítette el s ezek ott nyugszanak a lökösházai családi sírboltban, ahova holnap a nemes család utolsó sarja, *Bánhidyc József* báró is meglét.

Wahrmund tanár Insbruckban.

A klerikálizmus ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, július 10.

A Szabad Iskola itteni helyi csoportja tegnap este tüntető népgyűlést tartott a klerikálizmus ellen. A gyűlés egyik legnagyobb érdekessége az volt, hogy az elnöki széket *Wahrmund* tanár foglalta el, kinek megnyitó beszédét a közönség nagy lelkesedéssel és tetszészajjal kísérte.

Wahrmund azt fejtegette, hogy ma már nem személyi kérdéssről vagy pillanatnyi sikeréről van szó, hanem két világnézet élet-halálharcáról. Ez nem a tudomány terén folyik, mert a modern tudomány már régen hátat fordított a középkori dogmatizmusnak és formalizmusnak, hanem a gyakorlati életben, mert itt még a sötét középkor eszméi uralkodnak és érvényesülnek. Majd foglalkozik azzal a küzdelemmel, mely az iskolákért folyik, mely azért fontos, mert az iskolákban van az alapja a klerikálizmusnak és ha meg van hódítva az iskola, vége van a klerikálizmusnak is. Emért van, hogy a klerikálizmus a vallás jelében valóóságos kereszties hadjáratot folytat az iskolák hatalmába kerítéséért. E hadjáratnak érdekes epizódjai az insbrucki események.

Szól arról a harcról is, melyet a klerikálizmus a katolikus diákok egyenjogusításának cégre alatt folytatnak, holott ez a támadás nyitott ajtókat döngöl. Ama reményének ad kifejezést, hogy a szabadelvű diákok tömörülése a kulturális haladás egyik maradandó szerveződésének lett a magja, amit a társaságnak hasonló mozgalmak is támogat.

Ezek után bemutatta *Hartmann Ludó* dr. bécsi egyetemi tanárt, aki mint vendégszónok a klerikálizmus vesszedeleméről beszélt. Azt fejtegette, hogy a megindult liberális mozgalom nem a hívők vallásossága ellen irányult, hanem a klerikálizmus ellen, mely a vallás cégre alatt visszaél a hit erejével és az állam erejét egyháshatalmi célokra használja ki. A tudományok, különösen a természettudományok fejlődésében látja a klerikálizmus az ő legnagyobb ellenségét, a tudományok megsemmisítésére törekszik tehát és a dogmatizmus kény-

szerkorlátalt állítja a tudás és gondolkodás elé. A klerikálizmus uralma korrumpálta Ausztria-közületét, az intelligens elemeknek és a munkásosztálynak jut az a feladat, hogy lerázza a népről a klerikálizmus rakta bilincseket.

Leírhatatlan lelkesedés kísérte ezeket a fejtegetéseket és a zaj lecsillapultával még *Abram* képviselő beszélt, végül *Wahrmund* tanár bezárta a gyűlést.

Öröm a polgári iskolákban.

A szerzetes rendek segélyezése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 10.

Az elemi oktatás ingyenességéről szóló törvényhez rendeletet adott ki *Apponyi Albert* gróf miniszter. A rendelet szól arról, hogy a felső nép- és polgári iskolákban alkalmazott tanítók és tanítónők fizetékieskiegészítésének fokozatos kiegészítéséről gondoskodni kíván a miniszter. A rendeletnek, melyet a hivatalos lap mai száma közöl, több érdekes része van.

Ami magát a fizetékieskiegészítést illeti, a miniszternek az a terve, hogy a rendes és segéd-tanítók (tanítónők) közül azok, akik az említett iskolákban már hosszabb idő óta működnek, szolgálati éveikre való tekintettel a X. és XI. fizetési osztály első, illetőleg a IX. fizetési osztály utolsó fokozatának megfelelő fizetékieskiegészítésben, illetőleg államségélyben részesüljenek. Azok a tanítók és tanítónők, akik nyolc év óta teljesítenek szolgálatot, 1908. július 1-től számítva évi 2400 koronára, azok pedig, akik tizenhat év óta vannak szolgálatban, évi 2600 koronára fizetést fognak kapni. A segéd-tanítók részére, ha legalább nyolc év óta vannak alkalmazásban, 1800 koronára évi fizetést biztosítanak. A fizetékieskiegészítést kérő beadványokat október 15-éig kell a miniszterhez benyújtani.

Érdekes a rendeletnek az a része, mely a felekezeti iskolákban működő szerzetesrendű tanítónők fizetékieskiegészítéséről, szól. E rendelkezés szerint:

Államségélyben csakis magyar honos, Magyarországon érvényes polgári iskolai tanítónői oklevéllel bíró, magyar nyelvben tanítástökéletesen képes szerzetesrendű tanítónők részesülhetnek. Azok az iskolák, melyekben szerzetesrendű tanítónők tanítanak, úgy vehetik igénybe az államségélyt, hogy e célból az illetékes egyházi felekezeti utján a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez folyamodnak.

A szerzetes tanítónők alkalmazása, megerősítése, áthelyezése és velük szemben a feyelmi eljárás alkalmazása továbbra is a szerzetesrend szabályai szerint történik.

Végül megjegyzem, hogy mivel szerzetesrendű tanítónők részére államségély engedélyezését eddig csak róm. kath. felekezeti iskolák kérték, az ezen rendeletben a szerzetesrendű tanítónők ellátási segélyére vonatkozólag a róm. kath. egyházi felekezeti utján folytatott tárgyalás után megállapított szabályok csak a róm. kath. szerzetesrendű tanítónőkre alkalmazhatók. Amennyiben más felekezet szerzetes tanítók (tanítónők) hasonló segélyezése iránt kérelemmel járulna hozzám, az ellátási segélymódosztatit a velük való tárgyalás alapján, de az itt kifejtett elvek szerint, a jogegyenlőség követelményeihez képest, fogom megállapítani.

Gyilkos pénzhamisítók.

Takács Zoltán bandája.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 10.

A fővárosi rendőrség nyomozása folytán ma egy olyan bűnügyre derült világosság, melynek szálat Aradmegyébe is elnyulnak s amelynek tetteseit egykor Takács Zoltán, a fővárosi utca egykori népszerű hőse, vezette és vitte bűnbe. A pénzhamisító banda, melyet Takács szervezett, embervért is ontott.

A szenzációs fordulatról a következőket jelenti tudósítónk:

1906. június 12-én a Halas melletti Kun-Szt. Mártonban egy vagyonosnak ismert gabonakereskedőt, Neumann Árpádot meggyilkolva találták a házában levő kutban. Minthogy Neumann agglagony volt, a hársvezetőnőjét, Kovács Etelt fogták gyanuba, a vádat azonban bizonyítékok híján vele szemben elejtették. A hatóságok minden nyomozása nem vezetett eredményre, végül a lakáson és a kuton föltalált ujjnyomokról fényképet vettek fel és azt beszovalgáltatták a budapesti rendőrségre, ahol azokat a bűnügyi múzeumban helyezték el.

A hatóságot nemrégiben figyelmessé tették egy többszörösen büntetett egyénre, aki a kereskedő hullájának föltalálása délelőttjén még Kun-Szent-Mártonban volt, azután nyomtalanul eltűnt. Egy zsarolási ügyéből kifolyólag ki is adtak ellene egy köröző-levelet, de eredménytelenül. A bujkáló embert — Fischer Salamon 42 éves csavargót — végre e hét keddjén megtalálták. A fővárosban élt. Letartóztatták, ujjairól pedig lenyomatot vettek. Ezeket Gábor Béla fogalmazó, a rendőrség daktiloszkopusa összeegyeztette a kuton és lakáson föltalált ujjnyomokkal.

A titkos ügy nyomozása során aztán érdekes, félmúlt bűnügyekre bukkantak. Neumannt ugyanis, a titkos följelentés szerint, az a pénzhamisító társaság tette el láb alól, melynek vezetője a szegedi csillagbörtönből nemrégiben kikerült Takács Zoltán volt. A meggyilkoltnál volt ugyanis elrejtve a bankoprés, amely a legszebb hamisítványokat szállította a banda ama tagjainak, kiknek föladata volt ezeket a külföldön jó pénzre cserélni. Neumann nem akarta kiadni a prést, a bandával szemben zsarnokilag viselkedett: nem volt más mód megszabadulni tőle, minthogy eltették láb alól. Az összeesküvés végrehajtója Fischer Salamon volt, aki annak idején mésszarossegéd volt a faluban és hírhedt arról, hogy bármire vállalkozik.

A pénzhamisító banda annak idején főhadiszállását Kun Szent-Mártonban tartotta. Egy Galai Imre nevű parasztagazda most azt vallotta, hogy ismeri a lédát, amely gyűjtő kincstára volt a banda hamis és valódi pénzének. A vasládát — egy ósdi pántozott vasalkotmányt — meg is találták ővegy Vay István-nál, akinek a férje tagja volt a Takács-féle bandának és Lipótvárott halt meg, mint fegyenc. Több parasztember vallja még azt is, hogy annak idején több olyan embert mérgeztek meg, akikről föltették, hogy árthat a bandának. Egy Kurucz János nevű Kun Szent-Mártonban lakó parasztember vallotta, hogy Vayné mérgezett sonkával akarta a halálba küldeni.

Kurucz ugyanis 400 korona jó pénzt adott, ezért ötször annyi hamis pénzt ígérték neki. Amikor a pénzhamisítás kiderült, a banda nem mert többé pénzeket folyósítani. A paraszt leplezettséggel fenyegetődött. Ezért történt a mérgezés, amely azonban nem volt halálos; a parasztot azonban nyomorékká tette. Szembajos

lett és az egykor médos gazda most napszám-ból tengeti életét.

A mérgezetek közül — a tanuvalomások szerint — meghalt többek között Léndri Lajos, Szepesi János és Takács Zoltán inasa, Csider István. Az ügyben széles körű nyomozást folytatnak, melynek szálat Aradmegyébe is elnyulnak.

Barabás Béla a vashidakról.

Levél az ipartestülethez.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 10.

Az aradi ipartestület előjárósága a múlt hónapban megkereste Barabás Béla dr. országgyűlési képviselőt az iránt, hogy az aradi vashidak ügyében a belügyminiszternél járjon közbe.

A levélre most válaszolt Barabás s azt tudatja az ipartestülettel, hogy a kérelemnek nem tehet eleget. Az érdekes levél egész szövege ez:

Az aradi ipartestület tekintetes előjáróságának

Arad.

Megkaptam a Tekintetes Előjáróság június 22-iki ülésének jegyzőkönyvi kivonatát s a kíséretében érkezett levelet, amelyben engem arra kérnek fel, hogy sürgősen járjak közbe a belügyminiszternél, az aradi Maroshid mielőbbi létesíthetése végett.

Onök bizonyára csodálkozni fognak, ha nyílt őszinteséggel jelentem ki, hogy *kérésüknek eleget nem tehetek.*

Mert először is az aradi ipartestület előjáróságának hatáskörébe ez a kérdés nem tartozván, én csak helytelenül cselekednék, ha a városi törvényhatósági közgyűlés, vagy a városi tanács, vagy a polgármester ur háta megett, ezek megkerülésével, sőt akaratauk ellenére ez ügybe beleavatkoznék. Én ezen illetékes tényezők határozata, megbízása vagy felkérése nélkül, a város érdekeinek képviselőtére magamat fel nem tolhatom.

De ha ettől el is tekintenek, még akkor sem vagyok abban a helyzetben, hogy az előjáróság kívánságát teljesítem.

Mert én törvényhatósági bizottsági tagtársaim megnyilatkozott döntése szerint nem lévén alkalmas egyén a városi ügyek intézésére, a közigazgatási bizottságból szép szerével kidobattam s a közbizalom e megható s talán igazságos ítéletmondása alapján nem járok a városi közgyűlésekre.

Ennek folytán abba a kedvezőtlen helyzetbe jutottam, hogy csak igen fölületesen a lapokból, de alaposan nem ismerem a városnak fontosabb ügyeit s különösen nem ismerem az aradi két Maroshid részleteit, újabb eseményeit, történetét. Ezeknek tudása nélkül pedig hiába ácsorognék a miniszterek vagy államtitkárok előszobáiban. Az ilyen komoly eljárásoknál nem annyira a lábra, mint az észre van szükség, mert hiába koptat el az ember néhány pár cipőt, ha nincs meg a fejben az az erő, amelylyel az illető képes a minisztereket a város érdekeinek fontosságáról és igazságáról kapacitálni és őket meggyőzni.

Ha azonban az illetékes tényezők velem az ügy állását megismertetnék, az akadályok nehézségeit előttem feltárnák, vagy mellém csatlakozna olyan főtisztviselő, akinek a hidügy minden porcikája a kis ujjában van, akkor igen is szívesen eljárnék s merem elég szerénytelenül állítani, hogy eljárásomat a kívánt siker csakhamar kísérné.

No de hát ez a siker nem fog elmaradni — nélkülem is és így én nyugodt lélekkel indulok a napokban messze vidékre, nyári pihenésre. Mire szeptemberben visszatérek, első gondom lesz átsétálni az új hidon — elméletileg.

Fogadják szíves üdvözlésemet, maradván őszinte barátjuk és jóakarójuk Budapest, 1908. július 9-én.

Barabás Béla dr.

országgy. képviselő.

A horvát bán kudarca.

Csufos fogadtatás Kninben.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 10.

Rauch Pál báró horvát bán ellen, aki most utazza be a társországokat, életveszélyes tüntetést rendezett a dalmáciai Knin város lakossága. A tömeg rendkívül fenyegetőleg viselkedett az automobilon érkező bánnal és kísérelőjével szemben és csak a csendőri fegyveres erőnek köszönhető, hogy rájuk nem rohantak. Rauch báró és a vele érkezett Ernhöfer osztálytanácsos kénytelen volt ebédelés nélkül a várost nyomban elhagyni.

Kninből jelentik: Rauch Pál báró, horvát bán országos körútjában ma ideérkezett. A lakosság, amely előre tudta, hogy a bán a várost meg fogja látogatni, nagy tüntetésekre készült, mivel azonban Rauch báró nem vonaton, hanem automobilon érkezett, nem tudták, hol várjanak rá.

Körülbelül tíznegy órakor délelőtt a Kninben levő régiségi múzeum előtt egy nagy automobil állott meg, amelyből két ur szállott ki. A tömeg nyomban odaesődött, de mivel nem tudták, kik ezek az idegenek, két embert beküldtek hozzájuk, hogy megkérdezzék, mit keresnek a helyiségben. A bán, aki semmi rosszat sem sejtett, készséggel megmondta nevét a tudakozódóknak. Ezek kistettek az utcára és tudtul adták a népnek, hogy az automobil utasai Rauch báró és kísérelője Ernhöfer osztálytanácsos.

Erre óriási láрма tört ki. A feldühödött tömeg szörnyű szidalmakkal illette a bánt és többek között ilyeneket kiabáltak felé:

— Ne merjetelek lejönni!

— Mars ki! Takarodjatok a mi tiszta városunkból!

— Ne merjetelek bírnai neveteket az idegenek névsorába, mert ez szégyen lenne reánk nézve mindörökké.

A tüntetés közel fél óráig tartott. Végre a bán és kísérelője csendőrfedezet mellett lejöttek a múzeum épületéből és mivel automobiljukat előzőleg a vendéglő elé küldték, gyalog voltak kénytelenek a nagyszámu nép sorfala között elhaladni. A tömeg újból éktelen szitkokra fakadt és oly fenyegető magatartást tanúsított, hogy Ernhöfer osztálytanácsos a csendőrkísérelő dacára nagyon megijedt és összeesett kezével könyörgött a sokaságnak, hogy hagyják életben.

A tömeg hangos röhéjjel szemlélte a tanácsos halálfelelmét.

— Nem bántunk benneteket, kiáltották, de rögtön hagyjátok el a várost.

A bán aztán kíséreléssel együtt a vendéglőbe ment, ott automobillal szálltak és üres gyomorral távoztak a városból. Mikor Rauch báró beült az automobillba, állítólag revolvért rántott és megfenyegette vele a tömeget.

A Krivány-ügy epilógusa.

A vádtanács megszüntette az eljárást.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 10.

Krivány János, Aradmegyének szomorú híressége vergődött volt gyámpénztárosa ma újból — de remélhetőleg utoljára — dolgot adott az aradi törvényszéknek. A vádtanács ma foglalkozott a nagy sikeresítő ama bűnügyével, amely az év elején támadt, amikor Krivány ismeretlen okból háromszor rálőtt feleségére. Az ügyészség vádindítványával szemben a vádtanács helyt adott Kertész Miksa dr. védő kifogásainak és Krivány ellen az eljárást megszüntette.

Még élénk emlékező éven lehet a közönségnek az a merénylet, amelyet Krivány az év január huszonegyedikén követett el neje ellen a galsai szőlőes kénő. Krivány csak a múlt év tavaszán szabadult ki a fogtárból, ahol nyolc évet töltött. Egy ideig Aradon tartózkodott, majd októberben harmadszor is megvádolták, ezúttal Luc Matildot, Kallenhuber József kéményseprőnőjét.

Az utóbbi időben a házaspárál állandó volt a veszekedés és a család perpaivar, a melynek vadói okai kidrítatlanok. Egy napon Krivány nejével együtt kiment Galsára, ahol az asszonynak szőlője van. Ott valami felett újból összeküldöztek, Krivány revolvért rántott és háromszor nejeire lőtt. Az asszony összesépett, majd később eszmélt fel és vasúton bejött Aradra, ahol nyomban gyógykezelés alá került. Krivány elmenteként az csak napok múlva sikerült őt Győrön elfogni. Beszállították az aradi ügyészség fogházába, a vizsgálói fogságból azonban véltje, Kertész Miksa dr. kérelmére szabadon bocsátották.

Az ügy folytatása körül Krivány szabadon bocsátása után nagyobb bonyodalmak keletkeztek. Kriványné ugyanis nem tett feljelentést a férje ellen, sőt a vallomást is megtagadta elől. Az ügyészség ekkor, miután hivatalból üldözendő büncselekményt látott, fenforogni, megindította az eljárást és a vizsgálóbíró rendelkezte, hogy orvosszakértők vizsgálják meg Kriványné, hogy sérülései milyen természetűek: vajjon lény-e az, amit utóbb állított, hogy ön gyilkossági kísérletet követett el, vagy a sérülések férjétől erednek. Az orvosi vizsgálat azt bizonyára megállapította volna, de Kertész Miksa dr. elébe vágott a vizsgálóbírói intézkedésnek. Ugyanis feljajongást adott be a végső ellen a vádtanácsnak, amely a vizsgálóbírói határozatot megváltoztatta és kimondta, hogy Kriványné hivatalból való orvosi megvizsgálása nem fogantatható. Ugyanekkor felmentették a védelem előterjesztésére Mann Jakab dr.-t, az asszony volt kezelő orvosát is a vallomás tétlenségéről.

Ezek után jogási körökben általános volt az a vélemény, hogy a Krivány ügy felett végleg naprendre tér a bíróság, miután a bírhatóság az ő ellen konkrét bizonyítékot nem lehet beszerezni. Egyedül feleségének a vallomása lehetett volna rá nézve trágár, miután a jele lehetett szemtanúja nem volt. Minthogy azon

ban Kriványné nem akart férje ellen vallomást tenni, kétséges volt, hogy az ügyészség emel-e vádat. Az ügyészség azonban mindezek ellenére is vádat emelt Krivány ellen házastársan elkövetett szándékos emberölés büntetvények kiérte miatt, mert azon tanuk vallomásából, akikkel Kriványné az eset megtörténte után beszélt, a vádhatóság az ölésre irányuló kísérletet látta fenforogni.

A vádirat ellen Kertész Miksa dr. védő kifogásokat adott be, a melyeket a törvényszék vádtanácsa ma vett tárgyalás alá. A tanács Gallu József elnöklété alatt Uray József és Aknay Andor szavazó bírákból állott. A vádhatóságot Fikker Károly képviselte. Krivány nem jelent meg.

Az ügy ismertetése után a védő kimerítően indokolta kifogásait a vádirat ellen, rámutatott a vád ténybeli és jogi hiányaira, a bizonyítékok elégtelenségére és arra, hogy Krivány a legnagyobb megelégedésben él együtt nejével, akinek ma ő az egyedül kenyérkeresője.

Általános társadalmi és humanitási szempontból is kéri a vádirat elutasítását és az eljárást megszüntetését.

A vádtanács a védő kérelmének helyt adott és a vádirat elutasításával az eljárást Krivány ellen megszüntette. Fikker ügyész bejelentette, hogy a határozat ellen felfolyamodással él a nagyváradi kőlétiáblához.

Az Eulenburg-pör.

A herceg ifjúsága.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 10

A mai napra volt megidézve Moltke Kunó gróf a berlini törvényszék elé. Nem jelent meg a így kihallgatását el kellett halasztani. A kihallgatott tanuk mind terhelően vallottak. Egy munkás érdekes eseményeket mondott el abból az időből, mikor a herceg fiatal házasság volt. Holnap szünetel a törvényszék.

A mai napon történekről a következőket jelenti tudósítónk:

Az elnök és a gyorsíró.

Mikor tegnap reggel Kansow elnök megnyitotta a tárgyalást, behívatta az összes tanukat. Ezután a következőket mondotta:

— A nyilvánosság előtt több oldalról megtámadtak, hogy én a vádlottal tulajdonos jól bánok. A személyem ellen irányuló ilyen támadásokon tartszem magam, mert azok hidegen hagynak. Meg vagyok győződve, hogy kötelességemet legjobb beállítással teljesítem és ezáltal is így fogom teljesíteni. Személyemen túl azonban egy itteni lap mai számában azt a hitet kelte, mintha itt káposztafejékből összeállított törvényszék ülne.

Az elnök ezután felolvasta a „Berliner Morgenpost“-nak „Mégvan-e esketve a tanu?“ című közleményét, amelyben el volt mondva, hogy tegnap kihallgatásra került egy tanu, kőről senkinek sem tudta, meg volt-e már esketve. Az elnök a cikk felolvasása után így szólt:

— Mindenki, aki a tárgyaláson jelen volt, igazolni fogja nekem, hogy ez a közlemény teljesen alaptalan. A tény az, hogy mikor Reckenberg tanu elbocsátott, a védő megkérdezte, hogy meg van-e már esketve. E felett a törvényszéknek semmi kétség nem volt, de mégis megkérdezték a hivatalos gyorsírót, aki jelentette, hogy ő nem jegyezte fel a tanu megesketését. Az elnök és a bírák mind tud

ták, hogy a tanu letette az esküt. A jegyzőkönyv is e mellett tanuskodott és az esküdtök is ezt állították. Ez a tény minden kétséget kizár és legialább csak azt bizonyítja, hogy néha a gyorsírók is tévedhetnek.

Az elnök e kijelentését igen fagerült hangon tette.

Wedel gróf és Eulenburg herceg.

Eulenburg herceg liebenbergi kastélyában tudvalevőleg egy házkutatás alkalmával egy csomag homoszekszuális tartalmu könyvet találtak. A csomagon egy papírlap volt és ezen a herceg kézírásával Wedel Edgar gróf neve állott. Wedel grótot ezért a törvényszék vizsgálóbírója kihallgatta és ő azt vallotta, hogy ezek a könyvek nem voltak az ő tulajdonai, azokról semmit sem tudott és nem érti, miért írta azokra a herceg az ő nevét. Wedel gróf hozzátette, hogy ő homoszekszuális hajlamu ugyan, de határozottan tagadja, mintha ő résztvevő volna a Princessin-palota teaestélyein, melyeken az udvari társaság homoszekszuális tagjai gyűltek össze. Gyakran — mivel nagyon muzikális — délután 5 és 7 óra között résztvevő azokon a hangversenyeken, melyeken kivüle előkelő ur-nők és művészek, például Leoncavallo is jelen voltak. „Homoszekszuális orgiákon“ ő részt nem vett. Hogy ő a császár kegyét elvesztette, annak semmi összefüggése nincs az Eulenburg-ügygyel, hanem tény az, hogy öt évvel ezelőtt a müncheni Isar-parkban gyanus helyzetben találtak egy férfivel.

Berlinből jelentik: Ma délelőtt tizenegy órakor együtt voltak az Eulenburg pörbe idézett összes tanuk, csupán Moltke Kunó gróf hiányzott. A ma soron levő tizenkét tanu között vannak Treshow és Kopp rendőrbiztosok, továbbá Hirschfeld Nagnus dr.

A mai tárgyaláson egyebek között kihallgattak egy Schömmert nevű munkást, aki harmincöt év előtt egy starhembergi fogadóban szolgált. Elmondotta, hogy az Eulenburg-család abban az időben a Wittelsbacher Hof-hoz címzett szállodában szállt meg egy idegen gróf társaságában. Eulenburg gróf akkor nőült. Es a gróf neki erkölcsösen ajánlatot tett, amelyet, bevallja: sajnálatára és szégyenére — akkor el is fogadott.

— Egyszer Eulenburg, aki akkor még gróf volt, az idegen gróffal beszélt szobájában. Ő kíváncsi volt, mit művelhetnek ezek ott bent, benézet a kulcslyukon és látta, hogy a gróf fajtalanságot követ el.

A vádlott Eulenburg herceg a tanu vallomásával szemben kijelentette, hogy abban a szállodában sohasem lakott.

Kihallgatták továbbá egy kisebb város polgármesterét, Habemannt, aki harminc év előtt a hercegi család szolgálatában állott. Már akkor híre járt, hogy az ifjú Eulenburg gróf perverz hajlamu ember és hogy minden este magához hívatta az egyik erdészt. Ő is erdész volt és egy társa neki egyszer be is vallotta a dolgot. Eleinte kételkedett barátja szavainak igazságában, de ezután mások is megerősítették ennek állításait. Es az ember egyébként ma is életben van, erdész valahol.

A bíróság elrendelte, hogy ezt az erdészt is tanuként idézzék be. Ezután a tárgyalást hétére halasztották, hogy a perben szereplő személyek kissé kipihenék magukat.

A német császár berlini kastélyának egyik szobájában a császár több barátjának olajba festett arcképe van elhelyezve,

köztük Eulenburg hercege is. A képet most, mialatt Vilmos császár a német fővárosból távol volt, a kastélyból eltávolították.

Somoskeőy fia.

Ép elmével a tébolydában.

Anyja a gyermeke ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 10.

A fővárosban az utóbbi időben egyre gyakoribb a tébolydák botránya. Ép, egészséges elméjű emberek kerülnek a szomorú helyre, akiket hozzátartozóik helyeznek el, mert nekik — kellemetlenek.

Ma ismét egy ilyen esetről ír a „Nap.” A botrány hőse a világhírű szédelgőnek, Somoskeőynek a fia.

Budapesti tudósítónk jelenti: Néhány nappal ezelőtt megírták a lapok, hogy a rendőrség okirathamisítás miatt letartóztatta Kovács Géza huszonegy éves festőnövendékét. Kovács a rendőrség cellájában dühöngeni kezdett, mire beállították a lipótmezei tébolydába.

A „Nap” mai száma érdekes részletekkel bővíti ki a letartóztatás előzményeit. A fiatal ember ugyanis teljesszép elméjű, csupán anyja haragjának áldozata. Kovács Géza törvénytelen fia Somoskeőy Gusztávnak, a hírhedt apóhámosnak és Kovács Iona Andrásy-utól gyűmőcskereskedőnek. Somoskeőy állandóan Párisban tartózkodik, de fiával sürű levelezésben állt és anyagilag folyton támogatja.

A festőnövendék, aki anyjánál lakott, az év elején megismerkedett egy csinos, ifjú leánnyal, Kiskus Veronával, aki Kovács Iona fiaként elárultónak volt alkalmas. A fiatal ember heves szerelemre gyuladt a lány iránt, aki szintén viszonzta Kovács érzelmeit. Az ifjú elhatározta, hogy imádottját nőül veszi és a szándékát néhány héttel ezelőtt bejelentette anyjának is.

A gazdag asszony hevesen tiltakozott fia meg gondolatlan lépése ellen és minden áron azon volt, hogy a fiatalokat egymástól eltávolítsa. E célból a leányt átalakítva elbocsátotta, fiára pedig ráparancsolt, hogy ne merjen többé Kiskus Verona felé közelíteni.

A szerelmes ifjú azonban nem engedett elhatározásából és megírta atyjának a történeteket, egyúttal pedig pénzt kért tőle, hogy Párisba utazhassék. Somoskeőy azonnal nagyobb összeget tett postára fia címére, aki vonatra ült és a francia fővárosba utazott. Ott találkozott atyjával, aki átjött Londonból, hogy fiát láthassa a készséggel beleegyezett abba, hogy az ifjú nőül vehesse vagyontalan szerelmesét.

Kovács Géza esután hazajött és anyja akaratára ellenére házasságra lépett Kiskus Veronával. Mikor az anyakönyvvézető kérte a születési bejegyzést tartalmazó nyilatkozatot, Kovács egyszerűen ráírta anyja nevét a blanketára. A házasság így megtörtént, mikor azonban erről Kovács Iona tudomást szerzett, feljelentette fiát okirathamisításért. Mivel azonban nem akarta, hogy fia börtönbe jusson, azon fáradozott, hogy az ifjút ürültséggel nyilvánítsák. Ezt sikerült is elérnie és Kovács Gésát tébolydába zárták.

Egy hírlapról felkereste a fiatal asszonyt, aki határozottan kijelentette, hogy férje teljesszép elméjű és csupán anyja rabolta el tőle.

Az orvosok is mondták neki, hogy férjének semmi baja sincsen.

Ez a véleménye a lipótmezei orvosoknak is, de nekik közelességük a rendőrség által beutalt embereket megfigyelés alatt tartani. A szerencsétlen fiatal ember legfeljebb két hétig marad a tébolydában, azután szabadon fogják bocsátani. Anyjának az a szándéka, hogy fiát ekkor magángyógyintézetben helyezze el.

Kovács Géza ifjú neje táviratban értesítette a Londonban tartózkodó Somoskeőyt a történetéről.

Éjjeli látogató a városházán.

A főügyész tolvaja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 10.

Vannak emberek, akiknek semmi sem imponál, épen úgy, mint ahogy vannak, akik mindent jobban tudnak. Nincs előttük tekintély. Ilyen például a köpenieki kapitány, aki a tekintélyek tekintélyét, a német császár hadseregét egyszerűen csúfá tette.

Ilyen tekintély romboló babérokra vágyó emberek azonban másutt is teremnek, nemcsak az auctoritás hazájában — Németországban. Például Aradon is. Ha nem is klasszikus alakok, de elég merészek és bátrak, hogy tréfát üzzenek, játszanak a tüzzel, melyhez oly közel mennek, hogy megégeti őket. Tessék csak elképzelni, hogy valaki elhatározza magát arra, hogy a világ minden kincseért sem lop másutt, csak ott, ahol az összes rendőrök összpontosítva vannak, ahol éjjel nappal ügyeletet szolgálatot teljesít egy rendőrtisztviselő. Ahol hatalmas tölgyfakapu van és amelyet esti tíz órákor bezárnak és csak a portás nyithat és csukhat. Vagy ahol a kijáratot kardos rendőr őrzi.

Ugyebár az ilyen tolvajra azt mondaná ki a közkórház elmeosztálya, hogy nagyvárosi hőbortban szenvedő futó bolond. Mert csak örült ember tesz olyat, hogy a barlangjában keresi fel az éhes oroszlánt, kézzel oltja a tüzet a szaradi városházára megy alkulesos lopást elkövetni.

Az elmeorvosokon kívül azonban vannak bohózat írók is, a kik azt állítják, hogy ez bohózatba vagy legalább is operettbe való helyzet. Másutt ez elő sem fordulhat.

Másutt nem, de Aradon, a határtalan lehetőségek hazájában igen. Az aradi tolvajokban van eredetiség és bátorság. Miattuk maga a belfügyminiszter, a főrendőr, állhat őrt a kapuban, vagy tarthat ügyeleti szolgálatot, nekik nem imponál senki és semmi. Ugy lopnak a városházán, mintha arra nem egy század rendőr vigyázná, hanem valahol a Szahara-sivatag közepe állana.

Meg is cselekedte egy vakmerő fickó — valószínűleg fogadott a kollegáival — azt a pokoli tréfát, hogy fellopódzott a városháza első emeletére és mintán magát egy szobába belopta, egy előkelő tisztviselőnek az asztalában tartott pénzét és gyémánt kövel kirakott, háromszáz koronát érő nyakkendőjét ellopta.

Hogy a tréfa teljes legyen, hát a törvények legfőbb őrének, Reichner Károly főügyészt fosztotta meg értékes ingóságaitól.

A főügyész ma reggel, mikor íróasztalát kinyitotta, hogy abból pénzt vegyen ki és postára küldje, meglepetéssel volt kénytelen konstatálni, hogy biz annak csak hült helye van meg. Kilencven korona aranypénz volt még tegnap egy dobozban. Ma csak két ujveretű kétfillőrest talált. A vig hangulatu enyveskező az aranyakat csillogó krajoárookra cserélte be. Ilyeneket szoktak a gyerekeknek adni, hogy gyönyörködjenek benne.

A főügyész nem a krajoároknak akarta örömet lenni, hanem lázas izgalommal kereste tüzes fényű gyémánt tujét, melyet valami kedves emberének szánt születés napi ajándéknak. A gézengúz tekintély-

romboló nem rajta felelte a szemét, meg a kezét? Valószínűleg ez hiányzott elegáns öltözéke kiegészítéséhez, hát elvitte. Nagyon megtetszett neki. Ez onnan sejtethető a többek között, hogy az értékes tárgy helyére egy írást deponált ezzel a szöveggel:

JÓ IZLÉSE VAN A FŐÜGYÉSZ
URNÁK ISTEN UCCSE
TETSZIK A TÜJE
ELTESZEM
ARAD 1908. JUL. 9. EMLÉKBE.

Kétségbeesetten szaladt a megkárosított főügyész kora reggel a rendőrségre, ahol fölháborodva adta elő azt a rettenetes csufszágot, ami a városházával megese.

— Harmincegy esztendeje vagyok főügyész és ilyesmi még nem történt velem.

Nem is minden században születik olyan vakmerő ur, aki rendőri asszisztencia mellett nyisson fiókokat a városházán.

A rendőrség megindította a nyomozást az ismeretlen tettes ellen. Annyit megállapítottak, hogy a leleményes fickó az éjszakát a városi ügyészi hivatal kényelmes pamlagján töltötte.

Erről tanuskodik az a sok szivarka csutka, melyeket a pamlag mellett találtak. És ha elfogják a városházának éjjeli vendégét, bizonyára nem büntetik meg. Lesz annyi humor a rendőrségben, hogy ilyen nagystílű tolvajt futni enged.

Vagyok azok úgy is futnak?

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Márkus Emília bucsujátéka. Ma este fejezte be Márkus Emília aradi vendégjátékát. Bucufellépésül Sardon „Boszorkányát” választotta és a választása mindenképen szerencsés volt, úgy a művész, mint a közönség szempontjából. Márkus Emília, ki a címszerepet játszotta, ma esti játékában művésze magaslán állott. Annyit bájjal, tökéletességgel, annyi szívvel játszott, hogy az egész közönséget magával ragadta. Nemcsak azt a bámulatos rouint, a gyönyörű beszéd-módot csodálták, hanem azt a finom asszonyi lelket, amely érel, átél, amit mond, amit játszik. Minden mozdulata, minden szava elárulta az érző asszonyt, a szerelmes asszonyt, aki szívesen tűri el az inkvizíció minden kínját, aki játszó nélkül viseli el a máglyát azért a néhány boldog óráért, mit szerelmesével tölthet el. Csodáltuk a nagy művészt a mai alakításáért, melyet a közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazott. Sajnos, a többi szereplőről nem sok jót mondhatunk, amit azonban Márkus Emília művészi játékáért szívesen nézett el a közönség.

* Premier két vendéggel. Holnap este mutatja be az aradi színtársulat Heltai Jenőnek, a kiváló humoristának kacagtató nyári bohózatát, a *Naftalint*. A premiérnek különös érdekessége az lesz, hogy a két főszerepet két vendég: *Tapolcsay Dezso* és *Vendrey Ferenc*, a Vigszínház kiváló művészei fogják játszani. A többi szerepet Sz. Rontay Boriska, H. Körösy Juci, Benkőné, Zalay Margit, Kun Irén és Dally játsszák.

* Vasárnapi előadások Vasárnap két előadás lesz a színházban. Délután Lshár Ferencnek még mindig népszerű operettjét, a *Vig özeveg*-et játsszák. Este másodszer kerül színpadra Heltai Jenő bohózata, a *Naftalin* két vendégművészzel, *Tapolcsay Dezso*val és *Vendrey Ferenc*vel a főszerepekben.

* Mozgóképjátékok. A legsötétebb Afrikának azon részében, hol a civilizáció még nem igen tudott magának utat törni és lért

hódítani, a kultura erős akarattal és vasszor-galommal igyekszik első sorban járható utakra szert tenni. Kietlen vidékeken, rengeteg mocsarakon és őserdőkön keresztül haladnak lépésről-lépésre a mérnöki tudomány bajnokai és a benszülött munkások százaival készítik hónapokon, sőt éveken keresztül is a hidakat, melyek építését remek felvételben mutatja be az Uránia-színház mai műsorának első száma. Ugyancsak egy igen tanulságos kép a „Kefegyártás” is, mely változatos jelenetekben szemlélteti előtünk a kefegyártás minden csínját binját. Kacagtató képekben is van részünk és a masinre kerülő teljesen új műsor már eleve is garanciát nyújt egy szakértelemmel összeállított kitűnő programért. Az Uránia-színház igazgatósága nagy anyagi áldozatok árán megszereste a Róma égése című szenzációs felvételi képnek első bemutatási jogát, amely már a legközelebbi jövőben műsorra is kerül. Ezen kép felvétele körülbelül 80,000 koronába került, mert az illető gyár egy erre a célra külön kibérelt területen egy egész kis várost gyujtattott fel. A kép bemutatásáról még külön fogjuk t. közönségünket értesíteni.

Egy véletlen találkozás

Írta: P. Márkus Emília.

Arad, július 10.

Azoknak, akik ritkán utaznak külföldön, gyakran erőltetettnek tetszik, ha regényekben azt olvassák, hogy X. Y. tiszem fel Biarritzban megismerkedett Z.-vel, akivel azután a véletlen összehozta Párisban, Budapesten s akiket végül a szerelem egyesített Kalkuttában. Hogy miért épen Kalkuttában, ezt igazán nem tudnám megmondani, de hát e pillanatban épp es jutott az eszembe, azért legyen hát Kalkutta.

Nékem nemrég egy ilyen regénybe illő találkozásban volt részem, — de regény nélkül. Elmondom hát ezt annál is inkább, mert aradi ember az egyik szereplője.

As eset tavaly nyáron történt velünk Párisban, ahova Oszendéből utaztam lányommal, Romolával és a férjemmel. — A Dome des Invalidesban gyülegettünk Napoleon sírja körül. Meghatottan olvastuk a nagy hadverő márványba vésett utolsó óhaját: „Je désire, que mes cendres reposent sur les bords de la Seine au milieu de ce peuple français, que j'ai tant aimé.” s épp azon gondolkostam, vajjon sajnálta-e ez az ember, akit oly nagy csalódás ért és aki oly nagyot bukott, hogy meg kell halnia, mikor egy ur magyarul köszöntve a következő szavakat intézte hozzám:

— Engedelmei kérek, nagyságos asszonyom; Somló Ármán ügyvéd vagyok Aradról. Ön valószínűleg már nem ismer rám, de mikor egyizben Aradon vendégszerepelt, volt szerencsém önhöz.

Udvariasan örömet fejeztem ki a találkozás fölött. Aradi ösmerősöm azután folytatta:

— Három héttel ezelőtt Romola kisasszonnyal egyazon hajón utaztam Oszendéből Doverbe. Romola kisasszonynak ez volt első tengeri útja és ennek a nehéz vállalkozásnak komolyságát növelte az a hatalmas vihar, mely utunk közepén kitört. Romola kisasszony rosszul lett, a hajó fedélzetéről beszaladt kabinjába és a fedélzeten hagyta szép kis ébenfa sétatálcáját. Nemsokára megérkestünk Doverbe. Romola kisasszony Nagyságos Asszonyommal együtt örült, hogy szárazra ért és nem

törődve semmivel, sietve szaladt ki a part-ra. A sétatálcáját ott hagyta a fedélzeten. Én észrevettem ezt, magamhoz vettem a sétatálcát azzal, hogy a parton visszadem Romola kisasszonynak. A parton azonban a nagy embertömegben lehetetlen volt Nagyságukat feltalálni. Kerestem, tudakozódtam, de a sétatálcát nem tudtam eljuttatni tulajdonosához. Most azután a szerencsés véletlen ebben a nagy francia fővárosban összehozott bennünket. Ma reggel érkeztem ide Londonból és — tessék a sétatálcá!

Ezzel a szavakkal nyújtotta át a leányom kis sétatálcáját. Tessék elképzelni, hogyan örült a leányom a véletlenül megkerült tálcájának. És hogy a véletlen még inkább kísértésen, másnap délelőtt a Louvre-ban, ebben a labirintusban, újból találkoztam aradi ösmerősümmel. Fogadni mertem volna, hogyha randevút adtunk volna egymásnak, nagy fáradtsággal és bajjal tudtunk volna egymásra találni!

Es a szépsége a sorsnak...

HIREK.

Barabás Béla, a kis gimnázista.

— Egy csoportkép története. —

Arad, július 10.

Egy aradi iparos figyelmessége kedves ajándékkal lepte meg Barabás Bélát. Egy fakó, öreg divatu csoportkép ez, abból az időből, a mikor Barabás Béla az aradi minoriták gimnáziumában az első osztályt járta. Solymos József, aradi gépgyáros adta át neki a tablót, a melyen rajta van Barabás is, mint bozontos, barnaképű gyerek. Valamennyi közül, talán őt lehet legjobban a gyermekkori arvonások után megismerni. S ott vannak Barabás iskolatársai: Nemess Zsigmond dr. ügyvéd, Vojtek Kálmán gyógyszerész, Meisztrovics János, Solymos Józsefnek egy azóta elhunyt fivére és mások, a kik részben meghaltak, részben szerepet vívő, nevezetes személyek lettek.

Az ajándék Barabást nagyon megörvendeztette. Nem győzte megköszönni, s azt mondta, hogy magával viszi budapesti lakására, a hol bekeretetteti és életének legkedvesebb emlékei között fogja őrizni. Azután azoknak, a kik a meglepetés átadásánál jelen voltak, kedves apróságot mondott el, a mely ép ehhez a csoportképhez fűződik.

Barabás Béla az első gimnáziumi osztályban megbukott. Mikor az osztályt lefotografálták, ő nem is mert odaállani. Nem érezte magát méltónak erre a kitüntetésre. De a pajtásai unszolására mégis közbük helyezkedett. Mihelyt az osztályfőnök-tanár észrevette, rákiáltott:

— Takarodsz mindjárt onnét! Aki megbukott, az nem érdemes arra, hogy képben örökíttessék meg!...

Barabás erre sírva fakadt és fuldoszó zokogás közben ment ki a sorból. Erre a szelidlelkű minorita tanárnak — Lukács Szalérius volt a neve, — megcselt rajta a lelke:

— No csak állj oda, ha örömet találsz benne...

Oda állott a csoport szélére s úgy van a képen is megörökítve. A történetet ezzel fejezte be a delegáció elnöke:

— Lehet, hogy máskor is ért kitüntetés, amelyet nem érdemeltem meg, de egy se okozott olyan örömet, mint az, amelyet az első gimnázista koromban bitoroltam...

— Időjárás. A meteorológiai Intézet jelentése szerint e hó 11-én az időjárás: Enyhe, északon és keleten sok helyütt esapadék.

— Kossuth Ferenc állapota. Karlsbad-ból táviratozzák: Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter az éjet jól töltötte. Fájdalmi csillapultak. Az izületi izzadmányok felszívódásában haladás észlelhető. A beteg hőmérséklete ma reggel 36.5 fok. A láb- és térdizületben a miniszter időnként heves fájdalmakat érez, emiatt kénytelen az ágyat őrizni. Sztéryni József államtitkár holnap a beteg Kossuth Ferenc látogatására Karlsbadba utazik.

— Az aradi gyermekvédő kongresszust elhalasztják. Amint értesülünk, az őszre tervezett aradi gyermekvédő kongresszust valószínűleg egy évre elhalasztják. Az elhalasztás összefügg az Andrányi Károly által tett kétszáz ezer koronás alapítvánnyal, amely lehetővé teszi, hogy az aradi gyermekkórház jövőre felépüljön. A kórház ünnepies felavatását a gyermekvédő kongresszus keretében tartanák meg, s így sokkal időszerűbb lesz, ha a kongresszust a jövő év szeptemberében tartják meg.

— Herczeg Ferenc házassága. Budapesti tudósítónk jelenti: Herczeg Ferenc, a kiváló író ma délután polgári házasságot kötött Csillag Juliskával, Csillag Teréznek, a Nemzeti Színház elsőrangú művésznőjének leányával. Az esketést Peskó Lajos állami anyakönyvvezető végezte, tanúk voltak Herczeg részéről Bárczy István dr. fővárosi polgármester, a menyasszony részéről Várady Jenő dr. A fiatal pár a délutáni gyorsvonattal Triesztbe utazott, ahonnan Herczeg Ferenc Hajnal nevű yachtján Görögországba indulnak nászútra s csak szeptember közepén térnek vissza. Mint hírlik, a nászanya, Csillag Teréz már legközelebb követni fogja két leányának példáját és maga is férjhez megy, egy fővárosi hírlapíróhoz.

— Városi kölcsönök. A pénzügyminisztériumból nyert értesülés szerint újabban ismét három város, úgymint Szeged, Nagyvárad és Győr akar nagyobb kölcsönöket fölvenni és e végből kérvénnyel fordultak a pénzügyminiszterhez, hogy kölcsönökre nézve kötvénykibocsátási jogot nyerjenek. Egyébként a lapoknak az a híre, mintha a városok kölcsönügye dolgában a pénzügyminisztériumban e hónap 20-án ankét tartatnék, tévedésen alapszik.

— A téglagyárosok és a kormány. Fővárosi tudósítónk jelenti: A téglagyárosok nagyon megdöbbentek arra a hírre, hogy Wekerle Sándor a munkásházak építésénél homoktéglaát akar felhasználni. Ma tehát Szabó Jenő főrendiházi tag vezetésével küldöttséget menesztettek a miniszterelnökhöz s azt magyarázták neki, hogy a homoktégla se nem olcsó, se nem jó s így nincs ok arra, hogy mellőzzék őket. Wekerle Sándor kurtán intézte el a deputációt.

— A kérdést bőven tanulmányoztam — mondta — s egészen tisztában vagyok a homoktégla értékével. Kilencven millió darabot okvetlenül készíttetek a munkásházaknál. — Egyébként közölhetem az urakkal, hogy azon vagyok, hogy az építészanyag árát a polgári háson érintetlenül hagyásával lecsorítsam.

A deputáció rosszkedvűen távozott.

— Kádas Kálmáné kitüntetése. A magyar szent korona országai Vörös Kereszt egyesületének legfőbb védőasszonya, Mária Valéria királyi hercegasszony sajátkezűleg aláírt díszokmánnyal tüntette ki azokat az egyesületi tagokat, akik kiváló érdemeiket szerezték az egyesület körül. A kitüntetettek sorában van Kádas Kálmáné Mittemann Ilona urnő, az Arad városi Vörös Kereszt választmányi alelnöke.

— Tengerészetrájk Fiumében. Fiumében tegnap este tengerészetrájk ütött ki. Az Ungaro Croata hajózársaság kapitányai és gépészei, akik

béremelés ügyében már régebben tárgyalnak a társasággal, a tárgyalások eredménytelensége miatt beszüntették a munkát. Este hét órakor a kapitányok és a gépészek kieresztették a gőzt a kazánokból s a hajókat elhagyták. Ma, mint Fiuméből jelentik, a hajótársaság harminchat gőzöséből már harminc lehorgonyzott a kikötőben. A többi hat gőzös megérkezését mára várják. A kapitányok és a gépészek elhatározták, hogy követeléseikből semmiképen sem engednek. A sztrájk következtében az élelmiszer- és személyforgalom Abbáziában szünetel. Noha a sztrájk csak tegnap este tört ki, Fiumét mulhatlanul katasztrófa fenyegeti, ha nem sikerülne a békés elintézés és a sztrájk hosszabb ideig eltartana. A tengerezési hatóság néhány torpedónak a kiküldését kérte, hogy legalább a postát el lehessen a különböző kikötőkbe szállítani. A magyar államvasutak igazgatósága hivatalos értesítést adott ki, amely szerint az Ungaro Croata sztrájkjaimiatt Fiume—Venecia, valamint Fiume—Ancona között a hajóforgalmat beszüntették. Fiuméba tegnap és ma nagyszámu idegen érkezett, akik a sztrájk miatt valamennyien ott rekedtek. A szállótulajdonosok horribilis módon felszoktatták az árakat. Az Ungaro-Croata igazgatósága elhatározta, hogy az összes hajókat leszereli.

— Uj udvari tanácsos. Temesvárról írják, hogy a király *Fülöp* Béla dr. temesvári ügyvédet, a lippai kerület volt országos képviselőjét a Temesmegyei Függetlenségi Párt elnökét, *udvari tanácsossá* nevezte ki.

— Földrengések. Bécsből táviratozza tudósítónk: A cs. kir. meteorológiai és geodinamikai intézet szelzmografikus készülékkel az éjjel két ízben erős közeli földrengést jeleztek mintegy 350 kilométer távolságból. Az első és erősebb 8 óra 14 perc 34 mpkor kezdődött középeurópai idő szerint. A tényleges földmozgás Bécsben ez alkalommal mintegy 0.2 milliméter volt. A második és gyöngébb földrengés körülbelül ugyanolyan távolságban reggel 7 óra 41 perckor állott be. Intenzitása körülbelül egy harmada volt az elsőnek. A feljegyzések után ítélve a földrengés a keletkezési helyen meglehetősen volt érezhető. — Beilanóból táviratoznak: Ma reggel 2 óra 14 perckor itt hullámos földrengést éreztek 8 másodpercen át, amely nem tett kárt.

— Nagy Sándor és a püspöki székhely. A mint ismeretes, Makó város mozgalmat indított, hogy a csanádi megyés püspök székhelye Temesvárról Makóra helyeztessék át, s ennek a tervnek a támogatására felkérte a vármegye országgyűlési képviselőit: *Justh* Gyulát, *Náray* Lajost és *Nagy Sándor* dr.-t is. Nagy Sándor dr. a megkeresésre most a következő levélben válaszolt:

Mélyen tisztelt Polgármester ur!

Makó város azon megtisztelt megbízatását, hogy a püspöki székhelynek Temesvárról Makóra leendő áthelyezése érdekében tett felterjesztést mint csanád vármegyei képviselő tá mogassam, a legnagyobb örömmel fogadom el és kijelentem, hogy tölem telhetőleg mindent meg fogok tenni Makó város igazságos óhajának teljesítése érdekében. Hasznias üdvözléssel, Arad, 1908. július 8.

Nagy Sándor dr.
országgyűlési képviselő.

— A Kováld gyári tűzkatasztrófa áldozatainak temetése. Budapestről jelentik: *Krusnyák* Andrást, *Osakovic*s Etelt és *Kovács* Margitot, a szövetség utcai tűzvész szerencsétlen áldozatait felboncolták és ma délután kiszállítják őket a kerepesi temető halottas házába, a melynek legnagyobb ravatalos termében gyönyörű

ravatalt állított fel az entreprise a három szerencsétlen munkás holttestének. A katasztrófa áldozatainak tetemét a törvényszéki orvostani intézetben tegnap boncolták föl. A boncolás eredménye helyben hagyta az orvosi látleletet, amely *Krusnyák* Andrásnál elégetést, *Kovács* Margitnál az egészen kívül töréseket és *Osakovic*s Etelnél harmadfoku égési sebeket állapított meg a halál okául. A temetés, a melyről a Kováld-cég gondoskodik, holnap, szombaton délután 4 órakor lesz a kerepesi uti temető halottasházából. A temetésen részt fog venni a Kováld-gyár egész személyzete, valamint több munkásegylet küldöttsége. A tűzkatasztrófa többi áldozata, illetőleg sebesültje, a javulás útján van s néhány nap múlva gyógyultan fogják elhagyhatni a Rókus-kórházat. — Megirtuk, hogy a Kováld-gyár égésénél a rendőr, aki a tüzet a tűzoltóságnak jelenteni akarta, 12 percig várt a központra. A vizsgálat kiderítette, hogy a vezetékekben volt a hiba s a jelzőlámpa nem gyuladt ki idejében. Most megvizsgálják az összes vezetékeket, hogy ilyen baj többé ne fordulhasson elő.

— Ötvenezer kardvágás egyhuzamban Gyula fehérvárot világrekordot ért el a muliné vágásban e hó 5-dikén *Maczky* Emil honvédhuzárhadnagy, ki a kassai 5. huszárezredben szolgál s ez idő szerint Gyulafehérvárra az utasztanfolyamra van vezényelve. *Maczky* hadnagy nem kevesebb, mint *ötvenezer kardvágást* (haszonötezer malinét) vágott tizenegy óra és hét perc alatt. Ezzel megdöntötte *Vargyas* szegedi honvédhuzár főhadnagy világrekordját, ki ugyancsak huszonötezer malinét tizenhat óra és tizenegy perc alatt vágott; a verseny, mely a sétatéri kioszkban a katonatisztekkel alkotott zsűri előtt és a közönség lelkes és kitartó érdeklődése mellett folyt le, reggel 6 óra 15 perctől este 8 óra 22 percig tartott s ez idő alatt *Maczky* ötnegyed órát pihent. A muliné bevégezte után az eredményt váró közönség a kitünő kondícióban lévő *Maczky* hadnagyot lelkesen megéljenezte.

— Az örült gyilkos. Megirtuk annak idején, hogy *Mosolygó* Gyula fűszerkereskedő leölte szomszédját, *Bella* György pékmestert. A gyilkos azonban a főkapitányságon kuszált előadásában azt vallotta, hogy előre megfontolt szándékkal azért ölte meg szomszédját és testileki jóbarátját, mert ez *Mosolygó* feleségét megrágalmasta, őt az ivásra rábirta és anyagilag tönkre tette. Mindebből semmi sem volt igaz s *Mosolygó* minden különösebb ok nélkül ölte meg *Bellát*. A gyilkos átkerült az ügyészséghez és azóta a gyűjtőfogházban várta a fő tárgyalást. Itt azonban a törvényszéki orvosszakértők megállapították, hogy elmebeteg. Ma — mint tudósítónk jelenti — visszaszállították a főkapitányságra, ahonnan a mentők elvitték a *Lipótmezsei* tébolydába. Ezzel *Mosolygó* bűnténye befejeződött.

— Egy tisztviselő balesete. A *Dezsd* utca sötétjében súlyos baleset érte *Ember* Manó aradi jószágigazgatósági titkárt. Az utca járól mellett árok húzódnak el, amelyeket kritikussabbá tesz az, hogy az utcát mindössze három villamos körte világítja meg. *Ember* a sötétben félrelépett és az árokba esett s e közben az egyik lábát kitörte. Csak nagy nehezen tudott a lakásáig eljutni, ahol ápolás alá vették.

— Magyar művészek Londonban. Jelentetük már, hogy a londoni Society meghívására egy kiváló erőkből álló magyar művészcsoport *Szirmay* Imre vezetésével az angol fővárosba megy és hangversenyt rendez a londoni magyar kiállítás területén. A Society most arról értesítette *Szirmay*t, hogy az angol király e hó 20—22-ike között meglátogatja a magyar kiállítást, s valószínű, hogy ez alkalommal a magyar művészek hangversenyén is meg fog jelenni. *Szirmay* különben csaknem teljesen elkészült a társulat szervezésével, ugyancsak a

programmal, amelyet néhány nap múlva közzé fog tenni.

— Vasuti közlekedés átszállással. Július hó 15-én Déva és Piski között a Cserna folyó hídjára helyébe új vashídat tolnak be, miért is július hó 14-én este Budapest k. p. udvarról induló 608. sz. vonat átszállással fog közlekedni.

— A Központi szórakozásai. Ma este a Központi szálloda kerthelyiségében nagy tombola lesz, a kávéházban pedig *Toll* Jancsi és fia, a világhírű gordonka művész szórakoztatja a közönséget.

— Fényképészeti készülékek műkedvelőknek. Mindazoknak, akik a fényképészet, e legvonzóbb és mindenki által könnyen megtanulható sport iránt érdeklődnek, ajánljuk az A. Moll. cégnek (Bécs, Tuchlauben 9.) cs. és kir. udv. szállító 1854. óta fennálló fényképészeti eszközök különlegességei áruházát, amelynek képes árjegyzékét kívánatra szívesen küldi el bérmentve a cég.

— Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben *Vojtek* és *Welsznál* Aradon. 191.

Ma nagy tombola-estély Kovács és Novotny

Vadászkiirt-vendéglő kerthelyiségében.

Esténként Gyurkovits András zenekara

hangversenyez.

TORVÉNYKEZÉS.

Az elzúllott gavallér.

— *Betörés* *Apponyi Sándor* grófnál. —

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, július 10.

Az utóbbi években sok dolgot adott a büntetőtörvényszéknek *Mesterházy* Károly, egy jó családból származó, elzúllott, foglalkozás nélküli egyén, aki rövid idő alatt lopás, csalás s más bűncselekményekért 8 évi és 1 havi tegyházbüntetést szenvedett el. A fegyház azonban nem javította meg. Alighogy szabadlábra került, zsarolás büntetéseért ítéltek el egy évi börtönre. Időközben *Mesterházy* Károly újabb bűncselekmények gyanúja miatt ismét le lett tartóztatva. Azzal volt vádolva, hogy ő követte el a *László* és *Treisz* Erzsébet-körut 35. sz. alatti bankcég kárára es év április 30-án délelőtt azt a lopást, amidőn a kirakattól álkulcsal történt felnyitása után 500 korona értékű jubileumi koronát vittek el.

Ugyancsak őt terhelték azzal a lopási kísérlettel is, amelyet *Apponyi Sándor* gróf *Andrássy* ut 106. sz. villájában követte el május 4—5 körül éjjelen. Ezt a lopást azonban meghusztotta az a körülmény, hogy az ajtók vasrudakkal voltak védve. Végül még *Mészáros* János tiszabői földműves is feljelentette csalás büntetéseért, mert tőle azzal az ürüggyel, hogy leányát, *Mészáros* Borbálát nőül veszi, kiosalt 1800 korona készpénzt.

A mai fő tárgyaláson, melyen *Bakonyi* táblabíró elnökölt, a vádlott konokul tagadta a terhére rótt lopásokat. A családi vád tekintetében azonban jónak látta jó előre kiegyezni a panaszossal s így ez ma nem is kívánta a megbüntetését. Miután a tárgyalás adatai nem tudták beigazolni, hogy csakugyan *Mesterházy* követte volna el a két lopást: a bíróság felmentő ítéletet hozott, a családi vád tekintetében pedig megszüntette ellene az eljárást. Szabadlábra azonban még sem került, mert a zsarolás büntetéseért rá rótt egy évi börtönbüntetését most tölti. A felmentő ítélet ellen az ügyész felebbezett.

§ Ellített párbajozók. A múlt év augusztus havában Szathmáry László bölcsészettanhallgató és Kelemen Kálmán, az Acsev. tisztviselője az aradi sporttelepen tornáztak. A két fiatalember, — egymás testi-lelki jóbarátai — ott valami felett öszezóvalkostak és Szathmáry a vitakozás hevében megsértette Kele- ment. Es nyombán segédekét küldött Szath- máryhoz, aki szintén megnevezte a maga meg- bizottait. A felek segédei kardpárbajban álla- podtak meg, amelyet meg is vívtak, a Neumer- főle vívóteremben. A párbaj Kelemen Kálmán könnyebb természetű sebesülésével végződött és a felek nyomban kibékültek. Ma vontá őket felelősségre az aradi törvényszék párviadal vét- sége miatt és Kovács József kir. ügyész vád- bevezede után a bíróság Szathmáry Kálmánt két napt államfogházra ítélte.

§ A gyilkos rendőrt megfigyelik. Bandur Pál, volt városi rendőr ellen, aki a múlt hó huszonkilencedikén revolverből háromszor rá- lött szeretőjére, Rum Katalinra, Domokos László vés, főbíró végzésileg átrendelte a vizsgálati fogságot. A merénylő rendőr kihallgatásakor a vizsgálóbíró előtt aszal védekezett, hogy a tett elkövetése előtti napon igen sok szeszec- italt ivott és állandóan az öngyilkosság esz- méjével foglalkozott, úgy, hogy a merénylőt idesjén nem volt beszámítható állapotban. Ee- nek alapján Bandur jogi képviselője, Krenner Zoltán dr. kérte a rendőr elméleti állapotának megfigyelését. A vizsgálóbíró a védő kérel- mének helyt adott, Most Pösgai Lajos dr. és Auszterveil László dr. törvényszéki orvosok a fogházban a merénylő rendőrt megfigyelés alá veszik. Bndur egyébként nyugodtan vi- selkedik cellájában, csak nagyon vágyódik fe- lesége és két gyermeke után, akiket letartó- zatása óta nem látott.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 10.

Az időjárás menetében beállott változás, tudnillik a levegő lehűlt, kedves az aratásra, mert annak munkálatal — nem lévén oly me- leg — könnyebben és így gyorsabban teljesít- hetők.

A termés — amint az újabb hírek szólnak és ahogy egyesek mondják — jobb, mint re- mélték, helyesebben nem olyan rossz, amint gondolták.

A gabonaüzlet irányzata gyengül, az árak visszaestek.

A mal piacon elkelt:
 300 mm. 6-buza 10 80—11 10
 200 mm. új buza 10 50—10 80
 200 mm. tengeri 7 30—40

Névtelen jegyzés:
 Új rozs 8 50—60
 Ó zab 7 60—80
 Új arpa 7—7 20

A gabonaárak 50 kilogrammonként koroná- ban értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, július 10.

15 ezer mm. 10 fillérrel olcsóbb. Amerika I el ma- gasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dén	2 órai
	sárlat	sárlat
Buza októberre . . .	11.37—11.38	11.28—11.29
Zab októberre . . .	8.43—8.44	8.36—8.37
Rosz októberre . . .	9.58—9.59	9.47—9.48
Tengeri májusra . . .	7.27—7.28	7.15—7.16
Tengeri júliusra . . .	7.38—7.39	7.26—7.27

Zárul 5 órakor:

Oestrák hitelrészvény 118.75

Budapest-kőbányai sörteskereskedés.

— Július 10. —

Magyar elsőrendű: Orsz nehéz páronként 400 kil-
 ogrammon feletti súlyban — fillérig; könnyű páronként
 200—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig;
 Itál nehéz páronként 320 kilogrammon feletti súlyban
 127—129 fillérig; Itál közép páronként 251—320 kil-
 ogrammig terjedő súlyban 129—131 fillérig; könnyű páron-
 ként 150 kilogrammig terjedő súlyban 133—137 fillérig.
 Szerbiál: Nehéz páronként 200 kilogrammon feletti
 súlyban — fillérig; könnyű páronként 340—360 kil-
 ogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páron-
 ként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig.
 Sertésétszám: Július hó 6 napján volt készlet
 38 719 darab, július 7. napján föliszitatott 294 dar-
 ab, július 7. napján elszállítatott 219 darab, jú-
 lius 8. napjára maradt készletben 38 734 darab.
 A sörtes sörtes üzlet irányzata: kellemes.

IDEGENEK ARADON

— Július 10 —

Központi szálloda. Emődy József képviselő Bu-
 dapest. — Scoopi Mihály földbirtokos Budapest. —
 Grosz Nándor utazó Budapest. — Roger Pál fater-
 melő Budapest. — Stern Soma utazó Budapest. —
 Szabó Gyula gazdatiszt Futak. — Györfly Mór
 utazó Budapest. — Erdős Zsigmond utazó Budapest.
 — Szökényi Artur dr. ügyvéd Lugos. — Berkovits
 Béla utazó Budapest. — Faragó Márkus dr. ügyvéd
 Fehértemplom. Kovács Aladár maganzó Martfű.
 Adler G. Gusztáv utazó Budapest. — Joanovits Dö-
 me kir. itélőbíró és fia Temesvár. — Joványi Mór
 dr. megyei főorvos és fia Ferenc Nagybecskerek.
 — Schmidt Dezső gyógyszerész Mondorlak. —
 Sztrika Kálmán lelkész Mindszent.

Fehér Kereszt szálloda Lenhart Emil utazó
 Bécs. — Gábor V. utazó Bécs. — Adler Mór
 utazó Bécs. — Arany Dezső utazó Budapest. —
 Lippovitz Lajos utazó Budapest. — Hermann József
 utazó Budapest. — Schlesinger Samu utazó Buda-
 pest. — Haderer Emil utazó Budapest. — Schle-
 singer Mátyás kendergyáros Militics. — Glaser Já-
 nos Marcel dr. orvos Budapest. — Koscsolanyi Ala-
 jos anyakönyvezető Budapest. — Neubauer Henrik
 utazó Bécs. — Weisz Arnold utazó Budapest. —
 Germán Frigyes utazó Budapest. — Szabó Sándor
 mozdonyvezető Arad.

Vass szálloda Fürst Albert utazó Budapest. —
 Biedermann Ignác utazó Budapest. — Lukács Győző
 orvos Gyula. — Jendel Győző gazdatiszt Beel. —
 Leitner Károly erdész Világos. — Kanitz Lipót utazó
 Budapest. — Ullmann Mihály igazgató Budapest. —
 Blum Gyula utazó Budapest.

Pannonia szálloda. Nos Lipót utazó Bécs. —
 Fischer Sándor utazó Budapest. — Kaufmann Al-
 bert kereskedő Dezna. — Heim János bérlő Bat-
 tonya. — Deutsch Márkus kereskedő Borossebes. —
 Weisz Samu kereskedő Kishalmagy.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1908. évi július hó 11-én:

Vendrey Fe-enc és Tapolcsay Dezső a budapesti
 Vigaszínház tagjainak vendégfelleptével:

Itt először:

Naftalin.

Békes bohézat 3 felvonásban. Irta: Heltai Janó. Zenéjét
 szerzette: Szirmai A.

SZEMÉLYEK:

Dr. Szokolczai Dely Lajos.	Ilka	Zalay Margit
Perká Körössy Juci.	Milka	Kun Irén.
Laboda Péter Tapolczai D.	Patkány Etus	Sz. Rontay B.
Dr. Csapláros Vendrei F.	Házmeester	Kulcsár L.
Manel Benkóné.	Kapronczay	Szapponas D.
Kabocznáné Lászy Etel.	Olcsvay Félix	Kertész D.

Kezdete 8 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bérsó Simonyi-utca I. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. július hó 11-én, szombaton:

1. Hidépités Afrikában. Látványosság. — 2. Butorozott
 szoba kiadó. Humoros. — 3. Nick Carter életéből. Kép a
 híres detektív életéből. — 4. Huszárszerelem. Idill Napo-
 leon idejéből. — 5. Kefegyártás. Tanulságos — Próba
 öngyilkosság. Kacagató. — 7. Az önfeláldozó hitves.
 Dráma. — 8. Bűvös tánciskola. Kacagató.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Este 7 órától 11 óráig.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III.
 hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

NYILTTER.

**Földbérlet
 200 hold**

elsőrendű szántóföld, egy tagban,
 elég és szép épületekkel, Zsebely
 vasutállomás mellett

8—10 évre bérbeadó.

Ezenkívül több kisebb-nagyobb bir-
 tok eladó és bérbeadó.

Oberländer Ferencz

ügynökségében 2455

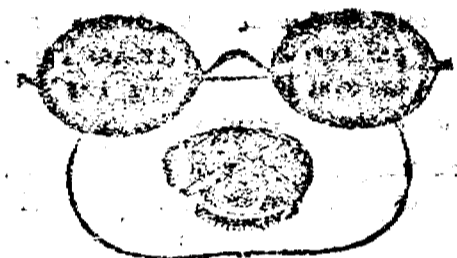
Temesvár-Józsefváros, Kossuth-
 utca I. — Megyei telefon 745.

Elsőrendű látványosság üzlet.

DICK SAMU

órák és látványosság

Arad Andrásy-ter és Weitzer János-utca sarkán

Elad és lát mindenemű órákat két
 évi jóvalis emeltt a legolcsóbb árákon.
 Kaktarun tart mindenemű színházi látó-
 vaket a legkülömbözőbb kiváltásban. Leg-
 finomabb horzatték, orrosiptetők és szem-
 pvegek arany, ezüst, nickel és tekerő-
 beka csont karetekben, legjobb üveg-
 kkel.

• Nagy raktár sűrűn foglalkoz-
 ben, bor, must és szesz részere, to-
 vábbá mindenféle homarok, minden-
 nemű kivitsiben. 2413

Szemüvegek és orrosiptetők or-
 vosi rendelést szerint azonnal ké-
 szítgetnek.

Használt

ó l o m
 megvételre kerestetik

Veszek

jókarban lévő

tizedes mérleget,
 minimum 1000 Kg-os.

Cim a kiadóban. 2451

Nagyobb üzlethelyiség
és a felette levő emeleti lakás
kiadó f. é. november 1-től
Halter 1. sz. és Boczkó-u. sarkán.

Bővebb értesítés adatik Batthyányi-u. 1. sz. irodában 2399

Braun Miksa

Telefon 594. ARAD, Boros Béni-tér 1.

Kender, len- és jutaáru kereskedés.

Raktáron nagybani és viszonteladásra: kender, len,
és tarpaulin

gabona-zsák,
vizmentes és nyers ponyva, szalmazsák, lópok-
róc, esomagoló vászon, zsineg, továbbá gazda-
sági kötéláru, zsák-zsineg, szállókötő és
szürke fonal. 2153

Zsákkölcsönző-intézet.

Használt liszt- és korpa-zsákok vétele és eladása.

Lényeges árleszállítás

fehérnemű, vászon, chifon és asztalneműeknél.

Megjegyezzük, hogy nem holmi kétes minőségű, hanem
elsőrendű általunk garantált jó áru kerül olcsó eladásra.

Fentiekén kívül:

**Czérna vászon
maradékok**

méterenkint 70—80 kr.,
egész vékony 90 kr.-ért.
30% megtakarítás.

**Chifon és mada-
polan maradékok**

3 mt.-től 6 méterig darabokban
27 és 32 krajcár méterre
Kiváló jó minőségűek.

3000 méter

egyféle egész finom ba-
tászt chifon 60 kr. he-
lyett 45 krajcár.

Ritka alkalmi vétel!

**Pamut vászon
maradékok**

erős szálu 30 krajc., kö-
zép szálu, minden fehér-
neműre alkalmasak, 32
krajcár méterre.

Fenti maradékok igen
alkalmasak

Internátus

kelengye összeállítására.

**Intézeti kelengye leány
és fiuk részére**

készen raktáron vannak
vagy előnyös áron ké-
szíttetni vállaljuk.

Rosenblüh H. és Társa

Árvatarunaz. 391

NÁDPATAK gyógyfürdő

Jód, kénes sós forrással megáldott fürdőhelye.
Pótolja Lipik, Hall és Csiz vizét.

Rheuma, köszvény, ischias rántalmaknál utólérhetően gyógyeredménnyel.
Női betegségek, verszegénység és idegességnél kiváló gyógyhatással. Idény
június 1-től szeptember elséjéig. Egy óral kocsit a pályaudvartól Nagykü-
küllő vármegyében. Erdők, árnyékos sétányok, modern lakások, zene, első
osztályu ellátás. Elő- és utóidényben tetemes árengedmény a szobaárakból.
Vasuti állomása Alsó-Szombattfalva, hol minden alkalommal kocsik kaphatók.
Postahivatala Nagy-Sink, naponkénti pontaforgalommal. Prospektust bérmentve
küld és mindennemű felvilágosításokkal a legnagyobb készséggel szolgál
2381 a fürdőkezelőség.

1959—1908.

Hirdetmény.

Az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18.
§-a értelmébeo közhírré tesszük,
hogy az 1908—1910. évekre való
érvénynyel kivetendő III. oszt. ke-
reseti adóra vonatkozó adókiszá-
mitási javaslatok folyó évi július
hó 4-én kezdődő 8 napra oly cél-
ból tétetnek a városi adóügyi osz-
tály I. számú helyiségében köz-
szemlére, hogy azokat mindenki
megtekinthesse s az őt vagy má-
sokat illető adójavaslatokra nézve
netaláni észrevételeiket a fenti ha-
táridő alatt írásban a kir. pénz-
ügyigazgatóságnál, utóbb az adó-
kivető bizottságnál szóval is elő-
terjeszthesse.

Arad, 1908. július 1-én.

A városi tanács.

9193—1908. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról al-
kotott 12757—408/1884. számú sza-
bályrendelet 5. §-a értelmében fel-
hívom a ház- és telektulajdonoso-
kat, folyó hó 15-től szeptember
15-ig házuk, illetve telkük előtt
az asphalt burkolattal ellátott gya-
logutat mindennap délután 1 és 2
óra között, a másféle burkolattal
ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra
között meglocsoltassák, mert en-
nek elmulasztása esetén az emli-
tett szabályrendelet alapján szigo-
ruan büntettetni fognak.

Arad, 1908. évi május hó 15.

Sariot,
főkapitány.

As 1902. évi versenyl ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi
mások ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L. és FIA

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ORGONA-ÉPÍTŐ MŰINTÉZET (villamos üzemre berend.)

TEMESVÁROTT.

Szállít kitűnő, leg-
újabb rendszer szerint
készített

pneumatikus
orgonákat

bármily nagyság-
ban a legolcsóbb
árak mellett.

Javítások, átalakítá-
sok és hangolások át-
vétetnek, olcsón és ki-
tűnő szakértelemmel esz-
közöltetnek.

Bővebb felvilágosi-
tással és költségvétéssel
szívesen szolgálók.

az 1896. évi kiállításon
A nagy milleniumi érem-
mel kitüntetve.

**BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ**

Vese- és hólyagbajoknál minden vizet felülmul.

Kellemes, kissé savanykás ízű, vasmentesített, szénsavdus.

rendkívül üdítő asztali viz.

Orvosilag ajánlva. Orvosilag ajánlva.

Ívgyógyomásra használva, vese- és hólyagbajoknál, a veseme-
dence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a lég-
szervi bajoknál, a gyomorsavhiányoknál, a veseműködés hiány-
sának bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskészítő ég.

Muschong buziasí gyógyfürdő igazgatósága Buziasífürdő

APRO HIRDETÉSEK.

AKINEK

ismerettség híján

házastársra,
sevelőre,
fiúleveselőre,
konyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszonyra
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy,
irodászolgára,
pénzbesszédőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

AKI

bérbeadni kíván

birtokeket,
házat,
vadászterü-
leteket,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

AKI

eladni kíván

butort,
kengorát,
bort,
gyümölcsöt,
fabouát,

fületet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

mindeneket vétel vagy bérbevételei csél-
jából keresel;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban ér csélt, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kis hirdetési

rovatát használja.

Ügyvédi

vizsgára feltétlenül biztos sikerrel
igen gyorsan előkészíték. Bővebbet
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca
8., II. 81. 2461

Egy jó házból való

4 polgárit végzett, jó erkölcsű fiu
mint tanuló felvétetik Weinberger
Ferenc ékszerésznél Arad, Fischer
Elliz-palota.

Magányos házat

3-4 szobával aug. vagy szeptem-
berre hasznóberbe keresek. Hady
Gyula állomásfőnök, Ternova. 2481

Kész butor eladás.

Ajánlom a n. é. közönségnek —
felette jutányos ár mellett — ki-
tűnő minőségű háló- és ebédlő-
szoba butoraimat. Varga József,
Arad, Kápolna-utca 6. sz. 2427

Azonnali belépésre keresek

gabonaüzletembe egy 4 középosz-
tályt végzett jó házból való gya-
kornokot kezdő fizetéssel. Weisz
Adolf terménykereskedő, Ujarad.
2482

Utikönyveket (Bädeker)

állandóan raktáron tart Ingusz I.
és Fia könyvkereskedése Arad,
Weitzer János-utca. Arad és te-
mesmegyei telefon 517. sz. 201

Ügyes segéd,

ki a rőfösben is jártas, alkalmá-
zást nyer Weisz Móránál Székud-
varon, hová az ajánlatok igények-
kel együtt küldendők. 2454

Keresek

egy tisztességes, ügyes
szobaleányt.
Czím a kiadóhivatalban.

Gyermektelen házaspár

házmesternek fizetéssel azonnal
felvétetik. Az asszonynak tisztának,
ügyes takarítónőnek kell lenni. Ki
hosszabb ideig mint szobaleány
volt alkalmazásban, előnyben ré-
szesül. Czím a kiadóhivatalban. 2448

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, oldalankint 85-80
kg. nehéz, kapható Rauchbauer
Nándornál, Ujszentannán. 1991

MOLL-FÉLE
SÓS-BORSZESZ

A MOLL A-féle Seidlitz-perok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomor-
hajok, testi bántalmak, gyomorgörccs és gyomorhév, rögzött székrekedés,
máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen
a jeles házi-szer, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy
lepcséselt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenyítettek.

MOLL-FÉLE
SEIDLITZ-POR

Moll-feliratu ónozáttal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz ne-
vezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény,
csusz és a meghülés egyéb következményeinél legismeretesebb nép-
szer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyer-
mekek és felnőttek okszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1-80 fill.
Mindan darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszéküldés:

MOLL A gyógyszerész, os. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

5941

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítettek.
A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott ké-
szítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDÉS KELEMEN és HAJÓS ARPAD
gyógyszertáraiban.

Minden ujdonság

azonnal több példányban kapható
80,000 kötetes kölcsönkönyvtá-
rban, heti 8 filléres kölcsöndíj
ellenében. A könyvek újak és tiszták.
Terjedelmes jegyzékek vidékre
is. Zenemű kölcsönző intézet. Kerpel
Izsó könyv és papirkereskedése,
Aradon. 212

Könyvkötészetünkben
tanulóleányok
felvétetnek.

Csakk, akkor valódi ha
mindegyik doboz Mollnak
védjeggyel és aláírását tűn-
teti fel.

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll A. védjeggyel

tünteti fel és „A

MOLL

Főszéküldés

és Sziz

Uj üzlet!

Szabott árák!

Uj üzlet!

Saját érdekében

győződjön meg arról, hogy a világhírű

Kobrak-cipőkben

a legkényelmesebben lehet járni, a mi a kitűnő sza-
bás és finoman kidolgozott anyagnak köszönhető.

A szabadalmazott, kézzel kötött, bőr Kobrak sandálok
hölgyek, urak és gyermekek részére már megérkez-
tek és kaphatók Aradon kizárólag

Lányi Marcell

Kobrak cipőraktárában

967

Arad, Atzél Péter-utca 1. sz.

Uj üzlet!

Szabott árák!

Uj üzlet!